

**SPECIFICITATEA SPORTURILOR ÎN
DREPTUL INTERNAȚIONAL ȘI
EUROPEAN**

Dr. Tomáš GÁBRIŠ
Universitatea Trnava din Trnava, Republica
Slovacă

***Rezumat:** Lucrarea se ocupă cu dezbaterile curente despre specificul sporturilor în dreptul internațional și european. Specificitatea joacă vreun rol în contextul dreptului internațional – de exemplu legile specifice la drepturile umane internaționale și dreptul muncii? La nivelul UE, ideea de specificitate a fost explicată prin deciziile Curții de Justiție a Uniunii Europene, de exemplu în cazurile Walrave și Koch, Bosman, și Meca-Medina. Mai mult, ideea de specificitate a sporturilor a fost inclusă în redactarea tratatului de la Lisabona (2009). Care sunt consecințele acestei mutări? Ce abordare a avut Curtea în cel mai recent caz al lui Bernard (Martie 2010)? Acestea sunt principalele întrebări despre care va discuta lucrarea.*

***Cuvinte cheie:** Drept internațional, dreptul sportului, reguli, drepturi umane*

1. Sportul profesional și dreptul

Relația dintre sport și drept a devenit un subiect cunoscut nu numai al cercetării legale.[1] Diverse autorități internaționale cum ar fi Centrul pentru Sport și Drept,[2] Asociația Internațională a Dreptului Sportiv,[3] Asociația Internațională a Avocaților în Sport,[4] Asociația Avocaților în Sport [5] și altele au apărut în ultimii ani. Este sportul atât de specific, încât merită propria sa disciplină legală, “un drept al sportului”? Există o dispută în acest sens, precum și referitor la subiectul ce constituie o nouă ramură legală – un subiect specific al cercetării sau mai degrabă metode de reglementare folosite în domeniul legal? În primul caz, ar exista posibilitatea de a

**THE SPECIFICITY OF SPORTS IN
THE INTERNATIONAL AND EU LAW**

PhD Tomáš GÁBRIŠ
Trnava University in Trnava, Slovak
Republic

***Abstract:** The conference paper deals with the current debate on the specificity of sports in the international and EU law. Does the specificity play any role in the context of international law – e.g. in the international human rights and labour law? At the EU level, the idea of specificity was explained by the decisions of the Court of Justice of the European Union e.g. in the cases Walrave and Koch, Bosman, and Meca-Medina. Moreover, the idea of specificity of sports was included in the wording of the Lisbon treaty (2009). What are the consequences of this move? What approach did the Court take in the latest case of Bernard (March 2010)? These are the main questions the paper will address.*

***Key words:** International Law, sports law, rules, human rights*

1 Professional Sports and Law

The relationship of sports and law became a popular topic of not only legal research.[1] Different international bodies like Centre for Sport and Law,[2] International Association of Sports Law,[3] International Sport Lawyers Association,[4] Sports Lawyers Association [5] and others emerged in the last years. Is sport so specific it deserves its own legal discipline, a “sports law”? There is a dispute on this, as well as on the topic what constitutes a new legal branch – a specific subject of research or rather the methods of regulation used in that legal area? In the first case, there would be a possibility to proclaim “post law”, “education law”, “housing law” etc. for separate legal disciplines. Should only the

proclama “dreptul poștei”, “dreptul educației”, “dreptul locuințelor” etc. pentru discipline legale. Dacă se ia în considerare numai metoda de reglementare, cel mai probabil rezultatul va fi existența a numai două ramuri ale dreptului – dreptul public și dreptul privat. Discuția referitoare la disciplinele legale își are originea în secolele al XVIII-lea și XIX-lea, când a fost creată categorizarea sistemului de drept privat, urmată de o categorizare a întregului sistem legal. Totuși, noi ramuri ale dreptului au apărut chiar și în secolul al XX-lea – să menționăm numai exemplul dreptului muncii, care a câștigat independența de la războiul civil (și Codurile Civile) numai în secolul al XX-lea. Care a fost motivul pentru crearea acestei discipline? A fost specificitatea subiectului de reglementat, precum și încercările de a introduce metodele dreptului public de reglementare în această relație pur private anterioară. Nu se întâmplă același lucru și în cazul sportului? Curtea de Justiție a Uniunii Europene se referă de obicei la specificitatea sportului, la fel ca și Curtea de Arbitraj pentru Sport.[6] Este acesta un motiv suficient pentru a crea o nouă ramură a dreptului? Subiectul este specific, dar este și metoda de reglementare specifică de asemenea? Până acum pare că părerea generală a avocaților este înclinată să pretindă că “dreptul sportului” este cel mult o disciplină pedagogică, nu una academică, deoarece reprezintă pur și simplu o colecție de abordări din perspectivele diverselor ramuri legale [7] (cu toate acestea, niciuna dintre ele nu are întâietate absolută pentru a justifica subsumarea dreptului sportiv uneia dintre aceste discipline). Acest fapt este cu siguranță adevărat, dar același lucru s-ar putea pretinde și în ceea ce privește încercările avocaților de drept al muncii de a reglementa drepturile fundamentale ale omului în relația de muncă. Nu este acesta un domeniu al dreptului constituțional sau dreptului internațional? În fiecare ramură a dreptului, există o suprapunere a diverselor abordări și discipline legale diferite. Nu a

method of regulation be taken into account, most probably the result would be the existence of two branches of law only – public law and private law. The discussion on legal disciplines is rooted in the 18th and 19th centuries, when the categorization of the system of private law was created, followed by a categorization of the whole legal system. However, new branches of law emerge even in the 20th century – let us just mention the example of labour law, which gained independence from the civil law (and Civil Codes) only in the 20th century. What was the reason for creating this discipline? It was the specificity of subject of regulation, as well as the attempts to introduce public law methods of regulation into this previously purely private relationship. Does not the same happen with the sports? The Court of Justice of the European Union regularly refers to a specificity of sports, just like the Court of Arbitration for Sport.[6] Is that a reason enough to create new branch of law? The subject is specific, but is the method of regulation specific as well? So far, it seems that the general opinion of lawyers is inclined to claim that the “sports law” is at most a pedagogic discipline, not a scholarly one, as it only represents a collection of approaches from perspectives of different legal branches [7] (however, none of them prevails absolutely so as to justify a subsumption of sports law under one of these disciplines). This certainly is true, but the same could be claimed about the attempts of the labour lawyers to regulate fundamental rights of a human being within the employment relationship. Is that not a dominion of constitutional law, or international law? In every branch of law, there is an overlapping of different approaches and different legal disciplines. Has the legal thinking by now not evolved enough in comparison with the 19th century, if it still needs to think in categories of legal disciplines, created in the past? Does not the current world prove the naivety of an

evoluat până acum gândirea legală suficient în comparație cu secolul al XIX-lea, dacă încă are nevoie să gândească în categoriile disciplinelor legale, create în trecut? Lumea curentă nu cumva demonstrează naivitatea unei încercări de a categoriza lumea în “ambalaje” ideale?

La acest punct, voi lăsa deoparte chestiunea dreptului sportiv ca o ramură separată a dreptului și mă voi concentra pe subiectul lucrării mele. Voi încerca să discut pe marginea problemei specificității sportului în contextul dreptului internațional și european, în special din punctul de vedere al drepturilor umane fundamentale și drepturilor sociale. Conceptul de specificitate nu este clar și poate este lăsat neclar în mod intenționat. Este invocat de organizațiile sportive ca un motiv pentru scutirea sportului de aplicarea legii. Totuși, acest lucru nu este întotdeauna posibil, deoarece sportivii sunt cetățeni la fel ca oricare alții. În afară de faptul că sunt cetățeni, ei sunt considerați muncitori (cel puțin în sporturile colective) în majoritatea Statelor Membre ale UE, deși acesta nu e cazul Republicii Slovace. Acolo, jucătorii sunt considerați liber-profesioniști, deși conform Codului Muncii aceștia ar trebui considerați angajați. Situația actuală este, totuși, acceptată de toate persoanele implicate – jucători, cluburi, chiar tribunale naționale, în special din motive financiare. De fapt, ținând seama că jucătorii liber-profesioniști ar putea avea un efect direct asupra drepturilor lor exprimate în instrumentele internaționale, trebuie acest lucru înțeles ca o parte a “specificității”? Ce anume mai intră în această categorie și care sunt efectele drepturilor umane și sociale de bază la nivel mondial? Ce efect are în lumea dreptului muncii? Care este relația dintre regulile sportive și regulile dreptului? Acestea sunt întrebările de bază la care trebuie să se răspundă.

Dar mai întâi, să răspundem unei alte întrebări de bază: Cine sunt actorii principali din această piesă sau jucătorii din joc? De partea angajatului aceștia sunt sportivi individuali – atât în sporturile

attempt to categorize the world into ideal “packages”?

At this point, I will leave the question of sports law as a separate branch of law aside, and concentrate rather on the topic of my paper. I will try to dwell on the problem of specificity of sports in the context of international and EU law, especially from the point of view of fundamental human rights and social rights. The concept of specificity is not clear, and maybe on purpose it is left unclear. It is invoked by the sporting organizations as a sort of reason for exemption of sports from the reach of law. However, this is not always possible, due to the fact that the sportsmen are citizens just like any other. Besides being citizens, they are considered workers (at least in collective sports) in most of the EU Member States, although this is not the case in Slovak Republic. There, players are considered self-employed, although based on the Labour Code they should be considered employees. The current situation is, however, accepted by all the persons involved – players, clubs, even national courts, mainly due to the financial reasons. In fact, considering the players self-employed could have a direct effect on their rights expressed in the international instruments. Is this to be understood as a part of the “specificity”? What else does fall under this category and what are the effects in the world of basic human and social rights? Can a “specificity of sports” overrule basic rights? What effect does it have in the world of labour law? What is the relationship between the sporting rules and the rule of law? These are the basic questions to be dealt with.

But first, let us answer another basic question: Who are the main actors in this drama, or the players in the game? On the side of the employee these are the individual sportsmen – both in collective and in individual sports. The sportsmen may be associated in their trade unions. On the other hand, the employers, clubs, are

colective cât și individuale. Sportivii pot fi asociați în propriile sindicate. Pe de altă parte, angajatorii, cluburile sunt asociați în ligi. Ligile și sindicatele pot intra în dialog social,[8] sau mai precis, în negocieri colective cu rezultate de forma contractelor colective. Cluburile sunt în același timp membre ai asociațiilor sportive naționale, care sunt membre ale federațiilor internaționale (în fotbal, aceasta este FIFA cu uniunile sale internaționale regionale, cum ar fi UEFA). În vârful piramidei, se află Comitetul Olimpic Internațional (IOC).

Atât la nivelul angajatorilor cât și la nivelul angajaților, există o încercare de a aduce dialogul social la un nivel internațional mai ridicat. Așadar, pot fi create sindicate internaționale (cum ar fi FIFPro în fotbalul profesionist) și asociații internaționale ale angajatorilor. În sportul general (care acoperă nu numai fotbalul), la nivel european, se află Asociația Europeană a Angajatorilor din Sport, cu sediul în Franța.[9] Angajații (nu numai în sport) sunt reprezentați de UNI-Europa.[10]

Primul comitet de dialog social european din sectorul sportiv care se ocupă cu fotbalul profesionist a fost înființat la Paris la 1 iulie 2008.[11] Acesta aduce laolaltă Federația Internațională a Asociațiilor Fotbaliștilor Profesioniști – Divizia Europa (FIFPro) și Asociația Ligilor Europene de Fotbal Profesionist (EPFL).[12] De partea angajatorilor, există de asemenea, Asociația Cluburilor Europene (ECA). Totuși, dialogul social la nivel național și internațional rămâne specific datorită prezenței unui terț - cu cea mai puternică poziție, de fapt – organizația sportivă națională, sau federația sau uniunea internațională. În acest caz, al dialogului social european în fotbal, UEFA a fost invitată să se alăture și chiar să prezideze ședințele.[13]

Așadar, apare o relație triunghiulară specifică (sau chiar tripartită?) atât la nivel național cât și. Pentru a nu avea multe forme triunghiulare, s-a menționat deja o structură

associated in leagues. The leagues and the trade unions may enter into social dialogue,[8] or more specifically, into collective bargaining with a result in the form of collective agreements. The clubs are at the same time members of national sporting associations, which are the members of international federations (in football, this is FIFA with its regional international unions, such as the UEFA). On the top of the pyramid, there is the International Olympic Committee (IOC).

Both on the employers as well as on the employee level, there is an attempt to bring the social dialogue to a higher – international level. Therefore, international trade unions (such as FIFPro in professional football) and international employers' associations may be created. In general sporting (covering not only football), on a European level, there is the European Association of Sport Employers, with a seat in France.[9] Employees (not only in sports) are represented by the UNI-Europa.[10]

The first European social-dialogue committee in the sport sector dealing with the professional football was established in Paris on July 1, 2008.[11] It brings together the International Federation of Professional Footballers' Associations – Division Europe (FIFPro) and the Association of European Professional Football Leagues (EPFL).[12] On the employers' side, there is also the European Club Association (ECA). Still, the social dialogue on the national, as well as on the international level remains specific due to the presence of a third party – with the strongest position in fact – the national sporting organization, or international federation or union. In this case of the European social dialogue in football, the UEFA was invited to join and even to chair the meetings.[13]

Therefore, a specific triangular (or maybe even tripartite?) relationship emerges, both on the national and international level. To not have enough of triangular shapes, a pyramid structure was

piramidală și va fi menționată și mai târziu în text, adică o organizație ierarhică de sport, cu IOC în vârf, cu puteri monopoliste la niveluri mai mari ale piramidei peste nivelurile inferioare. Acesta este unul dintre aspectele specificității sporturilor – relația de putere extralegală cu posibilitatea de a-și aplica propria voință chiar împotriva unui tribunal.

Dar acesta este un tip de specificitate în sport. Există de asemenea o altă specificitate – problema de a distinge între regulile sportive care nu pot fi revizuite de un tribunal și alte reguli care pot avea un impact legal și ar putea încălca dreptul național și internațional și deci s-ar afla sub revizuire judiciară. Această problemă a fost adusă în discuție în cazul Bosman, din cauza dificultăților de a distinge aspectele sportive și economice ale sportului.[14] Totuși, aceste probleme aparțin dreptului european și vor fi discutate numai după o scurtă analiză a specificității sportului în dreptul internațional.

2 Sportul și dreptul internațional

2.1. Sportul în dreptul internațional

Sportul apare în diverse aspecte în instrumentele internaționale. De exemplu, la nivelul Consiliului Europei, în 1967, Comitetul de Miniștri a adoptat o Hotărâre (67) 12 referitor la dopajul atleților, urmată de Recomandarea nr. (79)8.[15] Printre alte documente ale Consiliului Europei care se referă la alte aspecte ale sportului, putem menționa Hotărârea Miniștrilor Europeni Responsabili pentru Sport în Angajarea în Sport 84/5 (15/16-5-1984) sau Hotărârea Adunării despre Sportul European și Profesionist 1204(1999).[16]

Pentru a lăsa deoparte Consiliul Europei și a ne muta pe scena internațională mai largă, merită să menționăm că în 1978, UNESCO a recunoscut sportul și educația fizică ca fiind un “drept fundamental pentru toți”. În 1998, IOC și Organizația

already mentioned and will also be mentioned later in the text, meaning a hierarchical organization of sporting, with the IOC on its top, with the monopolistic powers of the higher levels of the pyramid above the lower levels. This constitutes one of the aspects of the specificity of sports – the extralegal power relationships with a possibility to enforce own will even against the decision of a regular court.

This is but one type of specificity in sports. There is also another specificity – a problem to discern between sporting rules that are not reviewable by a court and other rules that can have a legal impact, and could potentially be in breach of the national or international law and therefore fall under the judicial review. This problem was addressed in the Bosman case, with troubles discerning sporting and economic aspects of the sports.[14] These are, however, matters of the EU law, which will be dealt with only after a short analysis of the specificity of sports in the international law is given.

2 Sports and the International Law

2.1 Sports in the International Law

Sport appears in various aspects in the international instruments. For example, on the level of the Council of Europe, in 1967, the Committee of Ministers adopted a Resolution (67) 12 on the doping of athletes, followed by a Recommendation no. (79)8.[15] From among other documents of the Council of Europe concerning other aspects of sporting, one can mention the Resolution of the European Ministers Responsible for Sport on Employment in Sport 84/5 (15/16-5-1984) or the Resolution of the Assembly on Europe and Professional Sport 1204(1999).[16]

To leave the ground of the Council of Europe and move to a broader international scene, it is worth mentioning that as far back as in 1978, the UNESCO recognized sport and physical education as

Internațională a Muncii (ILO) au semnat un acord pentru crearea de locuri de muncă prin intermediul sportului în Guinea-Bissau și Mozambic. Sport mai este numit în ILO un instrument pentru a conecta oamenii și pentru a fi folosit în diverse campanii (de exemplu împotriva muncii copiilor în producția de industrie bună sportivă).[17] Mai mult, în 2001, Secretarul General al ONU a numit un consilier al ONU în sport pentru pace și dezvoltare, și un raport despre “sport pentru dezvoltare și pace” a fost publicat în 2003.[18]

Conform Grupului de Lucru Sportiv pentru Dezvoltare și Pace, sportul are beneficii pentru:

Dezvoltarea individului
Promovarea sănătății și prevenirea bolilor
Promovarea egalității între sexe
Integrarea socială și dezvoltarea capitalului social
Realizarea păcii și prevenirea/rezolvarea conflictelor
Recuperarea de după dezastră/traume și normalizarea vieții
Dezvoltarea economică
Comunicare și mobilizare socială.[19]

În sfârșit, poate fi identificat un alt aspect diferit al sportului în dreptul internațional. Mai precis, IOC este presupus a fi subordonat dreptului internațional:

În plus, Consiliul Federal Suedez, unde își are sediul Comitetul Olimpic Internațional, a acordat din punct de vedere legislativ Comitetului Olimpic Internațional un statut legal special care îl recunoaște drept o instituție internațională. Totuși, aplicarea unor argumente similare altor federații sportive internaționale cum ar fi FIFA este mai puțin sigură.[20]

Foster afirmă că Tribunalul SUA într-un caz din 1980 (*Defrantz v. USOC*) a confirmat acest lucru:

Congresul a fost conștient că, Comitetul Olimpic Național este creația și opera Comitetului Olimpic Internațional, la

a “fundamental right for all”. In 1998, IOC and International Labour Organization (ILO) signed an agreement on job creation through sport in Guinea-Bissau and Mozambique. Sport is also referred to in the ILO as a tool to connect people and to be used in various campaigns (for example against a child labour in the production of sporting good industry).[17] Moreover, in 2001, the UN Secretary General appointed a UN adviser on sport for peace and development, and a report on “sport for development and peace” was published in 2003.[18]

By the Sport for Development and Peace International Working Group, sport is seen to have benefits in:

Individual development
Health promotion and disease prevention
Promotion of gender equality
Social integration and the development of social capital
Peace building and conflict prevention/resolution
Post-disaster/trauma relief and normalisation of life
Economic development
Communication and social mobilisation.[19]

Finally, another different aspect of sports in the international law can be found. Namely, the IOC is claimed to be a subject of international law:

In addition the Swiss Federal Council, which is where the International Olympic Committee is domiciled, has legislatively granted the International Olympic Committee a special legal status that recognises it as an international institution. However the application of similar arguments to other international sporting federations such as FIFA is less sure.[20]

Foster claims that the U.S. court in a case from 1980 (*Defrantz v. USOC*) confirmed this:

Congress was necessarily aware that a National Olympic Committee is a creation and a creature of the International Olympic Committee, to whose rules it must conform. The

ale cărui reguli trebuie să se conformeze. CON primește puterea și autoritatea de la Comitetul Olimpic Internațional, unicul proprietar al Jocurilor Olimpice.[21]

2.2. Dreptul internațional în sport

După discutarea problemei sportului în dreptul internațional, voi reveni acum la problema dreptului internațional în sport. Mai există ceva ca dreptul internațional sportiv? Foster ne reamintește că dreptul internațional se ocupă cu relațiile dintre state, așadar, dreptul sportiv internațional este numai dreptul internațional aplicabil în sport.[22] Pe de altă parte, Nafziger afirmă că “*caracteristica internațională a competițiilor sportive majore a modelat formarea unui regim transnațional cu propria sa autoritate și legitimitate.*”[23] Cu toate acestea ce vrea să ne spună prin acestea nu este un drept internațional tradițional, ci mai degrabă un așa-numit drept sportiv autonom, creat de autoritățile sportive însele – atât la nivel internațional cât și la nivel național. Cu toate acestea, el folosește termenul de drept sportiv internațional, când afirmă că deși CAS asigură un cadru internațional, dreptul sportiv internațional rămâne descentralizat.[24] El admite, de exemplu, că pentru determinarea legislației aplicabile pentru o relație contractuală, se aplică regulile generale pentru dreptul privat internațional. Mai mult, aplicarea deciziilor arbitrale străine depinde de dreptul național.[25]

Foster distinge între dreptul sportiv internațional și cel global (adică *lex sportiva*). Primul aplicat de tribunale, cel de-al doilea definit ca “*un ordin legal autonom transnațional creat de instituții globale private care guvernează sportul internațional*”, este independent de dreptul național. Potrivit lui Foster, în timp ce Nafziger vede dreptul sportiv internațional ca o ramură a dreptului internațional, el îl vede mai degrabă ca principii ale dreptului internațional aplicabile în sport.[26] Totuși, el folosește termenul de drept sportiv internațional, la fel ca și Nafziger. El distinge

NOC gets its power and its authority from the International Olympic Committee, the sole proprietor and owner of the Olympic Games.[21]

2.2 International Law in Sports

After addressing the question of sports in the international law I will now turn to the problem of international law in sports. Is there anything like an international sports law? Foster reminds us that the international law deals with relations between states, therefore, the international sports law is only international law applicable to sports.[22] On the other hand, Nafziger claims that “*the international character of major sports competition has shaped the formation of a transnational regime with its own authority and legitimacy.*”[23] However, what he means by this is not a traditional international law, but rather a so-called autonomous sports law, created by the sporting bodies themselves – both on the international as well as on the national level. Still, he is using the term international sports law, when claiming that even though CAS provides an international framework, the international sports law remains decentralized.[24] He admits, e.g., that while determining the law applicable for a contractual relationship, general rules on international private law apply. Moreover, enforcement of foreign arbitral decisions depends on the national law.[25]

Foster discerns between international and global sports law (i.e. *lex sportiva*). The former is applied by courts, the latter, defined as “*a transnational autonomous legal order created by the private global institutions that govern international sport*”, is immune from the national law. According to Foster, while Nafziger sees international sports law as a branch of international law, he sees it rather as principles of international law applicable to sports.[26] Still, he is using the term international sports law, just like Nafziger. He further distinguishes “internationalized sport” and

în continuare “sportul internaționalizat” și “sportul globalizat”, un exemplu pentru cel de-al doilea fiind Formula 1, unde nu concurează națiuni, ci mai degrabă companii.[27]

În concluzie, potrivit lui Foster, există patru tipuri de reguli folosite în sport:[28]

1. regulile jocului,
2. principiile etice ale sportului,
3. dreptul sportiv internațional, și
4. dreptul sportiv global (adică

practicile comune care își au originea în federațiile sportive internaționale [29]).

Lăsând deoparte principiile etice, problema majoră se află în distincția dintre regulile jocului (*lex ludica*) și celelalte reguli din sport, așa cum se admite și de către CAS la un premiu în cadrul Jocurilor Olimpice de la Atlanta din 1996 (Mendy v. IABA). În acest caz, un boxer a fost descalificat pentru o lovitură sub centură împotriva regulilor. Completul a admis că potrivit teoriei tradiționale,

Există o distincție între ce se poate depune la un tribunal sau complet de arbitraj – regula dreptului - și ce nu se poate – regula jocului. A admis totuși că aceasta a fost o distincție vagă și că teoria mai modernă urma să ignore distincția în ‘sportul la nivel înalt’ din cauza consecințelor economice.[30]

Referitor la dreptul sportiv internațional ca un grup de reguli în sport, sau după Foster “principii internaționale în sport”, Foster notează că Tribunalul pentru Arbitraj în Sport, într-un arbitraj recent a spus că au inclus un element major de *lex ludica*:

*toate instituțiile sportive, și în special toate federațiile sportive, trebuie să se supună principiilor generale ale dreptului ... Cu siguranță, principiile generale ale dreptului rezultate din citirea unui număr comparativ sau comun al diverselor sisteme legale și, în special, interzicerea regulilor și măsurilor arbitrare sau nerezonabile pot fi considerate ca făcând parte din *lex ludica*.[31]*

“globalised sport”, an example of the latter being Formula 1, where no nationalities but rather companies compete.[27]

To summarize, according to Foster, there are four types of rules used in sporting:[28]

1. the rules of the game,
2. the ethical principles of sport,
3. international sports law, and
4. global sports law (i.e. the custom

and practice that originate within international sporting federations [29]).

Putting the ethical principles aside, the major problem is to be found in distinguishing between the rules of the game (*lex ludica*) and other rules in sporting, as admitted also by the CAS in an award at the Atlanta Olympic Games in 1996 (Mendy v. IABA). In this case, a boxer was disqualified for a low blow against the rules. The Panel admitted that according to the traditional theory,

there is a distinction between what can be submitted to a court or arbitration panel – rule of law – and what cannot – the game rule. It however admitted that this was a vague distinction and that the more modern theory was to ignore the distinction in ‘high level sport’ because of the economic consequences.[30]

Concerning the international sports law as another group of rules in sports, in Foster’s words “international principles in sports”, Foster notes that the Court of Arbitration for Sport in a recent arbitration said they comprised a major element of *lex ludica*:

*all sporting institutions, and in particular all sporting federations, must abide by general principles of law ... Certainly, general principles of law drawn from a comparative or common denominator reading of various legal systems and, in particular, the prohibition of arbitrary or unreasonable rules and measures can be deemed to be part of such *lex ludica*.[31]*

That means that the CAS admits that the basic rules of (international) law apply for sports, and to be more precise, they form

Aceasta înseamnă că, CAS admite că se aplică regulile de bază (internaționale) pentru sport, și mai exact, acestea sunt o parte din “regulile jocului” (*lex ludica*)! Printre aceste principii, am putea enumera următoarele: *pacta sunt servanda*, *echitate*, *doctrina proporționalității*, *doctrinile răspunderii personale*, *interzicerea îmbogățirii nedrepte*, și *doctrina clausula rebus sic stantibus*.^[32]

Ultimul set de reguli din sport este legea sporturilor globale (*lex sportiva*), înțeleasă de Foster ca fiind diferită de *lex mercatoria*, deși analogia lor este adesea folosită.^[33] Potrivit lui Foster, această analogie este falsă deoarece baza *lex mercatoria* este contractul, dar acesta nu este cazul în sport.^[34]

Pentru a reitera sistemul regulilor din sport așa cum este înțeles de Foster (indiferent de normele etice), putem discerne: *lex ludica* – regulile jocului ^[35] (care include principii de drept internațional conform CAS), *lex sportiva* și *lex sportiva global* (realizate de CAS). În ciuda propunerii CAS de a vedea principiile dreptului internațional ca parte a *lex ludica*, eu încă le percep ca **principii de drept internațional aplicabile în sport**, așa cum face și Foster. Nu putem așadar să considerăm lista principiilor enumerate mai sus ca fiind completă și exhaustivă și, mai mult, principiile menționate anterior reprezintă mai degrabă principii de bază ale justiției naturale, care ar trebui să se aplice în fiecare sistem normativ, nu numai în dreptul internațional. Există diverse principii de drept internațional care ar putea fi aplicate în sport, deși acestea nu pot fi în general percepute ca parte a *lex ludica* (să ne gândim numai la standardele internaționale ale dreptului muncii din Organizația Internațională a Muncii – acestea ar trebui să se aplice cu siguranță tuturor angajaților inclusiv sportivilor și tot nu pot fi considerate ca făcând parte din *lex ludica* – să luăm exemplul dreptului la contract colectiv).

Sistemul complicat de reguli poate fi

a part of the “rules of the game” (*lex ludica*)! Among these principles, the following could be listed: *pacta sunt servanda*, *equity*, *the doctrine of proportionality*, *doctrines of personal liability*, *the prohibition of unjust enrichment*, and *the doctrine of clausula rebus sic stantibus*.^[32]

The last set of rules in the sports is the global sports law (*lex sportiva*), understood by Foster as different from *lex mercatoria*, although their analogy is often used.^[33] According to Foster, this analogy is false, as the grounds of *lex mercatoria* is contract, but this is not the case in the sports.^[34]

To reiterate the system of rules in sports as understood by Foster (disregarding the ethical norms), one can discern: *lex ludica* – rules of the game ^[35] (comprising principles of international law according to the CAS), *lex sportiva* and the **global *lex sportiva*** (made by the CAS). Despite the CAS’s proposal to see principles of international law as a part of *lex ludica*, I still perceive them as **the international law principles applicable to sports**, just like Foster does. One can namely not consider the list of the principles enumerated above as complete and exhaustive, and, moreover, the principles mentioned previously represent rather the basic principles of natural justice, which should apply in every normative system, not only in the international law. There are different principles of international law that could be applied in sports, although they can not generally be perceived as a part of *lex ludica* (just think of the international labour law standards of the International Labour Organization – these should certainly apply to all workers including the sportsmen and still can not be considered as a part of *lex ludica* – take an example of the right to collective bargaining).

The complicated system of rules can be simplified into two basic systems of rules – **rules of sporting** (*lex ludica*, *lex*

simplificat în două sisteme de bază de reguli – **regulile de practicare a sportului** (*lex ludica, lex sportiva* [36]– locale sau globale, acestea sunt în general proprii – i.e. autonome, numai rar emise de stat – adică heteronome, în cazul statelor intervenționiste) și **legile aplicabile în sport** (internationale, supranationale sau nationale – de ex. Dreptul constituțional poate avea un efect asupra relației sportive garantând dreptul de revizuire a cazului de către un tribunal național).

În concordanță cu această lucrare, voi studia mai întâi dreptul internațional asupra drepturilor umane aplicabil în general sportivilor și apoi, în capitolul următor, voi discuta măsurile de protecție ale Uniunii Europene referitoare la drepturile fundamentale și libertățile sportivilor.

Dar, mai întâi, dreptul internațional: Care sunt principalele probleme care apar în domeniul sportului, în ceea ce privește principiile de bază ale dreptului, drepturile și libertățile fundamentale garantate de dreptul internațional? Ne putem gândi imediat la încercările de a limita accesul străinilor în echipele naționale, problemele referitoare la rezilierea contractelor (trebuie plătite compensații mari, din cauza nevoii de stabilitate contractuală), și la “caracterul specific și autonom” al rezolvării conflictelor, încercând să se evite competența tribunalelor naționale. Vor fi acestea considerate discriminare, sclavie (sau muncă forțată)[37] și respectiv, negarea unui proces corect?

Cel mai mare impact în domeniul dreptului internațional al drepturilor omului îl are fără îndoială Declarația Universală a Drepturilor Omului a ONU din 1948, care garantează tratament absolut egal (art. 2),[38] dreptul la libertate (art. 3), interzicerea sclaviei (art. 4) și “*dreptul la o soluționare efectivă de către instanțele naționale competente pentru actele care încalcă drepturile fundamentale acordate de constituție sau prin lege*” (art. 8). Art. 10 acordă tuturor (inclusiv sportivilor) dreptul

sportiva [36]– either local or global, these are generally self-made – i.e. autonomous, only rarely state-made – i.e. heteronomous, in the case of interventionist states) and **law applicable to sports** (international, supranational or national – e.g. constitutional law may have an effect on sporting relationship by guaranteeing the right to have a case reviewed by the national court).

For the sake of this paper, I will first examine the international law on human rights generally applicable to sportsmen, and then, in the following chapter, I will deal with the European Union safeguards of the fundamental rights and freedoms of the sportsmen.

But first, the international law: Which are the main problems occurring in the area of sports, related to the basic principles of law, basic rights and freedoms guaranteed by the international law? One can immediately think of attempts to limit access of non-nationals to national teams, problems with the termination of the contract (high compensations have to be paid, due to the need of a contractual stability), and the “specific and autonomous” character of dispute resolution, trying to evade the competence of national courts. Are these to be considered as discrimination, slavery (or forced labour)[37] and denial of fair trial, respectively?

The largest impact in the field of international law of human rights certainly has the U.N. Universal Declaration of Human Rights from 1948, guaranteeing absolute equal treatment (art. 2),[38] right to liberty (art. 3), prohibition of slavery (art. 4) and “*the right to an effective remedy by the competent national tribunals for acts violating the fundamental rights granted him by the constitution or by law*” (art. 8). The art. 10 grants everyone (including sportsmen) the right “*to a fair, and public hearing by an independent and impartial tribunal, in the determination of his rights*

“la o audiere corectă și publică de către un tribunal independent și imparțial, în determinarea drepturilor și obligațiilor oricărei acuzații criminale împotriva sa.” Deși ultima parte a propoziției vorbește de acuzații criminale, articolul este de altfel foarte general, incluzând fiecare determinare posibilă a drepturilor. Sunt audierile disciplinare care se țin în spatele ușilor închise compatibile cu aceste principii?

În continuare în Declarație, art. 12 îi protejează pe toți împotriva “*interferenței arbitrare în viața privată*” completând cu afirmația “*toată lumea are dreptul la protecție din partea legii împotriva acestor amestecuri sau atacuri.*” Regulile de comportament ale jucătorilor din timpul liber încalcă această regulă? Cum sunt jucătorii protejați împotriva acestor amestecuri? Jucătorilor nu li se permite adesea prin contract să își exprime opinia cu privire la anumite subiecte în public. Este acest lucru compatibil cu art. 19 care afirmă “*Toată lumea are dreptul la libertatea de opinie și expresie; acest drept include libertatea de a avea opinii fără interferență și de a căuta, primi și răspândi informații și idei prin orice mijloace și indiferent de frontiere.*”?

Art. 13 referitor la libertatea de mișcare poate fi văzut în concordanță cu principiul european al libertății de mișcare, împiedicat de taxele de transfer sau taxele de despăgubire. Sunt aceste obstacole proporționale?

Art. 20 garantează libertatea de asociere – chiar de asociere în sindicate (repetată explicit în art. 23). Este acest lucru posibil și pentru jucătorii din țările unde nu sunt considerați angajați, ci mai degrabă liber profesioniști? Cum este atunci garantat dreptul la siguranță națională, menționat în art. 22, dacă ei nu pot face parte dintr-o schemă de asigurări sociale fiind mai degrabă liber profesioniști decât angajați? Mai mult, este respectat dreptul lor la concedii de odihnă cu plată (art. 24) dacă sunt liber profesioniști?

Atât de multe întrebări și acestea sunt

and obligations and of any criminal charge against him.” Although the last part of the sentence speaks of criminal charges, the article is otherwise very general, comprising every possible determination of rights. Are the disciplinary hearings which are held behind closed doors compatible with these principles?

Further in the Declaration, art. 12 protects everyone against “*arbitrary interference with his privacy*”, complemented by the statement “*everyone has the right to the protection of the law against such interference or attacks.*” Are the rules on conduct of the players in their free time in breach of this rule? How are the players protected against such interference? Players are often not allowed by their contract to express their opinion on certain matters publicly. Is this compatible with the art. 19 stating “*Everyone has the right to freedom of opinion and expression; this right includes freedom to hold opinions without interference and to seek, receive and impart information and ideas through any media and regardless of frontiers.*”?

Art. 13 on the freedom of movement can be seen in the line with the European principle of the freedom of movement, hampered by transfer fees or compensation fees. Are these obstacles proportionate?

Art. 20 guarantees freedom of association – even to associate in trade unions (repeated explicitly in art. 23). Is this possible also for the players in countries, where they are not considered as employees, but rather as self-employed? How is then their right to social security guaranteed, mentioned in art. 22, if they may not be a part of a social insurance scheme being self-employed rather than employees? Further, is their right to rest and leisure, and holidays with pay (art. 24) respected, if they are self-employed?

So many questions, and that is only the rights expressed in the Universal declaration from 1948. The Declaration was followed in the 1966 by the International

numai drepturile exprimate în declarația universală din 1948. Declarația a fost urmată în 1966 de Convenția Internațională asupra Drepturilor Economice, Sociale și Culturale (în vigoare din 1976), repetând drepturile sociale referitoare la muncă, înființarea sindicatelor și dreptul la grevă. În final, ar putea fi menționate instrumente specifice cum ar fi Convenția pentru Eliminarea tuturor Formelor de Discriminare împotriva Femeilor și Convenția Internațională de Eliminare a tuturor Formelor de Discriminare Rasială, precum și Convenția Națiunilor Unite pentru drepturile copilului.[39]

Dintre documentele regionale, putem menționa de ex., Convenția Europeană a Drepturilor Omului din 1950, care protejează împotriva sclaviei, servituții și muncii forțate (obligatorii) (art. 4). Un proces corect este garantat *“in determinarea drepturilor și obligațiilor sale civile sau oricărei acuzații criminale împotriva sa”* (art. 6). În cazul în care o decizie a unei autorități sportive interferează cu drepturile și obligațiile civice ale jucătorului, acesta are dreptul la o audiere corectă și publică de către un tribunal independent și imparțial stabilit prin lege. Arbitrajele sportive încearcă să evite îndeplinirea juridică a acestor criterii? Sau numai instanțele naționale fac acest lucru?

Dreptul la intimitate este repetat în art. 8, permițând amestecul numai *“pentru protecția drepturilor și libertăților celorlalți.”* Reglementarea comportamentului privat al jucătorului respectă întotdeauna obiectivul protecției drepturilor și libertăților celorlalți, cum ar fi ale clubului ca angajator? Dreptul la libertatea de expresie poate de asemenea să fie limitat numai în circumstanțe similare (art. 10).

În final, art. 13 solicită o soluționare în fața unei autorități naționale dacă aceste drepturi sunt negate sau reduse în vreun fel prin încălcarea Convenției, iar Protocolul din 1963 recunoaște libertatea de mișcare.

Nu există un răspuns simplu la toate aceste întrebări. Dar, în principiu, drepturile ar trebui să se aplice pentru toți, cu condiția

Covenant on Economic Social and Cultural Rights (in force since 1976), repeating the social rights relating to work, union formation, adding the right to strike. Finally, specific instruments like the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women and the International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination could be mentioned, as well as the United Nations Convention on the rights of the child.[39]

From among the regional documents, one can mention e.g. the European Convention on Human Rights from 1950, protecting against slavery, servitude and forced (compulsory) work (art. 4). Fair trial is guaranteed *“in the determination of his civil rights and obligations or of any criminal charge against him”* (art. 6). Should therefore any decision of a sporting body interfere with the civic rights and obligations of the player, he has a right to have these determined by a fair and public hearing by an independent and impartial tribunal established by law. Do the sporting arbitrations trying to evade a judicial review fulfill these criteria? Or only national courts do?

The right to privacy is repeated in the art. 8, allowing for interference only *“for the protection of the rights and freedoms of others.”* Is the regulation of private conduct of a player always following the goal of protection of the rights and freedoms of others, e.g. of the club as an employer? The right to freedom of expression can also be limited only under similar circumstances (art. 10).

Finally, art. 13 calls for an effective remedy before a national authority should these rights be denied or diminished in any way in breach of the Convention, and a Protocol from 1963 recognizes a freedom of movement.

There is no simple answer to all these questions. Yes, basically the rights should apply to everybody, provided there is not another interest present, which would

să nu existe un alt interes, care ar permite o reducere proporțională a drepturilor. Aceasta este totuși o problemă complicată, decisă de obicei de instanțe în funcție de fiecare caz.

3. Sportul și Uniunea Europeană

Care este poziția sportului în Uniunea Europeană? Există o politică specială a UE sau o reglementare legală sau “un model european al sportului”? Curtea de Justiție a Uniunii Europene recunoaște specificitatea sportului? Cum influențează aceasta specificitate aplicabilitatea legislației în sport? Acestea sunt întrebări la care voi oferi un răspuns în acest.

În SUA, sportul este o parte a showbiz-ului, o industrie de entertainment, fiind practicat pentru profit. În Europa, abordarea predominantă este mai degrabă aceea a unei strategii de maximizare a câștigului în loc de o strategie pentru maximizarea profitului.[40] Așadar, se pare că Europa ar trebui să se orienteze mai mult spre recunoașterea unui statut special “social și cultural” al sportului, în loc să-l considere o simplă afacere.

Aceasta înseamnă că există “un model european al sportului”? Așa cum remarcă M. Moreuil,[41] potrivit Raportului asupra Sportului realizat de Comisia Europeană în 1999 la Helsinki, “*există multe trăsături comune în modurile în care este practicat și organizat sportul în Europa [...] și este așadar posibil să se vorbească despre o abordare europeană a sportului pe baza conceptelor și principiilor comune*”. Totuși, el atrage imediat atenția asupra abordării Comisiei Europene în recenta sa Cartă Albă asupra Sportului, afirmând că “*orice încercare de a defini precis un Model European al Sportului își atinge repede limitele*”.[42]

Care ar trebui să fie numitorul comun al sportului în UE, care creează imaginar un model european al sportului? Aș putea spune că este aplicarea standardelor comune (în special respectând drepturile de bază), și

proportionately allow for a reduction of rights. This is however a complicated matter, usually decided by the courts on a case-by-case basis.

3. Sports and the European Union

What is the position of sports within the European Union? Is there a special EU policy, or legal regulation, or a special “European model of sports”? Does the Court of Justice of the European Union recognize specificity of sport? And how does this specificity influence the applicability of European law in sports? These are the questions that I will offer an answer to in this chapter.

In the USA, sporting is a part of showbusiness, of the entertainment industry, being practiced for profit. In Europe, the prevailing approach is rather that of a win maximizing strategy instead of a profit maximizing strategy.[40] Therefore, it seems that the Europe should be more inclined to recognizing a special “social and cultural” status of sports, rather than considering it as a pure business.

Does it mean there is a special “European sports model”? As M. Moreuil noted,[41] according to the European Commission’s 1999 Helsinki Report on Sport, “*there are many common features in the ways in which sport is practiced and organised in Europe [...] and it is therefore possible to talk of a European approach to sport based on common concepts and principles*”. However, he immediately points to the European Commission’s approach in its recent White Paper on Sport, reading that “*any attempt at precisely defining a European Sport Model quickly reaches its limits*”.[42]

What should be the common denominator of sporting in the EU, potentially creating an imaginary European model of sports? I would say it is the application of common standards (mainly respecting the basic rights), and

înțelegând relația dintre regulile pur sportive și principiile specifice (în special libertatea de mișcare) pe baza cărora este creată Uniunea Europeană. Sunt în principal aceste domenii, unde este invocată “specificitatea” sportului pentru a preveni aplicarea legislației europene, a principiilor și standardelor sale.

Pentru a analiza corect poziția sporturilor și sportivilor în UE, voi discuta mai întâi – la fel ca și în capitolul anterior despre dreptul internațional – despre drepturile fundamentale, care ar trebui respectate de fiecare entitate din UE, inclusiv de către organizațiile sportive. Acestea nu sunt în general foarte diferite de principiile generale ale dreptului internațional. Din nou, le voi alege pe acelea care au cea mai mare relevanță pentru sport:

Carta UE a drepturilor fundamentale din 2000, deși nu este executorie din punct de vedere legal, stabilește standardele de bază care trebuie respectate în toate domeniile vieții și activității umane din Uniune. În art. 5, interzice sclavia, servitutea și munca forțată, precum și traficul de ființe. Aceasta este de obicei folosită pentru a-i da exemplu pe agenții jucătorilor care aduc adesea tinere talente în Europa, “vânzându-i” mai departe, fără a avea grijă de ei sau fără a le oferi servicii. Art. 7 garantează dreptul la intimitate, art. 11 libertatea de exprimare, iar art. 12 libertatea de asociere inclusiv înființarea și aderarea la sindicate, în timp ce art. 28 respectă dreptul la contract colectiv și acțiune colectivă (în ceea ce privește legile naționale). Art. 15 permite libertatea de a căuta un loc de muncă în orice alt Stat Membru (aplicabilă pentru jucătorii de sporturi în echipă) sau de a presta servicii în orice State Membre (aplicabilă pentru sporturile individuale). Libertatea generală de mișcare se află în art. 45. În final, articolele 20 și 21 prevăd egalitatea și nediscriminarea (din nou, se poate pune problema jucătorilor interni și internaționali în echipele naționale, sau jucătorilor). Carta nu a omis drepturile copiilor și tinerilor –

understanding the relationship between purely sporting rules and the specific principles (mainly freedom of movement) on which the European Union is created. It is mostly these areas, where a “specificity” of sport is invoked, to prevent application of the European law, its principles and standards.

To analyse properly the position of sports and sportsmen in the EU, I will first address – just like in the previous chapter on international law – the fundamental rights, which should be respected by every entity in the EU, including sports organizations. These are basically not much different from the general principles of international law. Again, I will pick mainly those that are of the highest relevance for sports:

The **Charter of fundamental rights of the EU** from 2000, although not legally binding, sets the basic standards to be respected in all areas of human life and activity within the Union. In its art. 5, it prohibits slavery, servitude and forced labour, together with the trafficking in human beings. This is sometimes used to point to the players’ agents, who often bring young talents to Europe, “selling” them further, without taking any care for them and without offering them any services. Art. 7 guarantees the right to privacy, art. 11 the freedom of expression, and art. 12 the freedom of association including establishing and joining trade unions, whereby art. 28 respects the right to collective bargaining and collective action (with respect to the national law). Art. 15 allows for the freedom to seek employment in any other Member State (applicable to the players of collective sports) or to provide services in any Member States (applicable to individual sports). General freedom of movement is to be found in art. 45. Finally, articles 20 and 21 provide for equality and non-discrimination (again, the question of domestic and foreign players in national teams, or of home-grown players

acestea sunt protejate în art. 24.[43] Articolele care discută special angajații protejează sportivii (atâta vreme cât sunt angajați) împotriva concedierii nejustificate în art. 30, și împotriva muncii efectuate de către copii în art. 32. Siguranța socială este garantată în art. 34 și măsurile de siguranță procedurale – dreptul la o rezolvare eficientă și la un proces corect – sunt stabilite în art. 47 și 48, garantând un proces corect cu audiere publică și în fața unui tribunal independent.

În concluzie, este necesar să reținem că aceste reguli, în afara faptului că nu sunt obligatorii din punct de vedere legal, în conformitate cu art. 51 *“se adresează instituțiilor și autorităților Uniunii în ceea ce privește principiul subsidiarității și Statelor Membre numai când acestea implementează legislația Uniunii.”* Aceasta înseamnă că aceste drepturi nu sunt universal obligatorii și nu sunt aplicabile dacă legislația Uniunii nu este aplicată. Ele trebuie luate în considerare numai când se aplică legislația UE.

Totuși, această Cartă este importantă deoarece autoritățile UE ar trebui să adere la aceste drepturi ca la o *“legislația indulgentă”*, atunci când creează și aplică legislația UE. Și acest lucru este relevant și pentru domeniul sporturilor, deoarece sportivii, la fel ca toți ceilalți cetățeni ai UE sunt direct afectați de legislația UE și de interpretările și aplicațiile sale, chiar dacă înainte de 2009 (Tratatul de la Lisabona), nu a existat nicio referire la sport în tratatele de bază ale UE. A existat numai o încercare (a UEFA) pentru un protocol despre sport, atașat la Tratat.[44] Totuși, de-abia începând cu Tratatul de la Lisabona, sportul și-a croit drumul spre Tratat.

Din numărul de încercări anterioare eșuate sau imperfecte de a conecta sportul și UE, poate fi menționată cea din 1997, când Declarația despre Sport de la Amsterdam a fost proclamată ca o anexă neexecutorie a Tratatului de la Amsterdam, relevând *“importanța socială a sportului”* și solicitând autorităților europene *“să asculte asociațiile sportive atunci când este vorba de întrebări*

can be raised). The Charter did not omit the rights of children and young people – these are protected in art. 24.[43] Articles dealing specifically with workers do protect the sportsmen (as long as they are workers) against unjustified dismissal in art. 30, and against child labour in art. 32. Social security is guaranteed in art. 34 and the procedural safeguards – right to an effective remedy and to a fair trial – are established in art. 47 and 48, guaranteeing a fair trial with public hearing and before an independent tribunal.

To conclude, it is necessary to note, that these rules, besides not being legally binding, are according to the art. 51 *“addressed to the institutions and bodies of the Union with due regard for the principle of subsidiarity and to the Member States only when they are implementing Union law.”* That means these rights are not universally binding and not applicable if Union law is not being applied. They have to be taken into account only when applying EU law.

Still, this Charter is of importance since the EU bodies should adhere to these rights as to a *“soft law”*, when creating and applying EU law. And this is relevant for the area of sports as well, since the sportsmen just like any other citizens of the EU are directly affected by the EU law and its interpretations and application, even though before 2009 (Lisbon Treaty), there was no mention of sports in the basic treaties of the EU. There was only an attempt (by UEFA) for a protocol on sports, attached to the Treaty.[44] However, it was only with the Lisbon treaty that the sport found its way into the Treaty.

From the number of previously failed or imperfect attempts to connect sport and the EU, the one from 1997 can be mentioned, when the Amsterdam Declaration on Sport was proclaimed as a non-binding attachment to the Amsterdam Treaty, emphasizing the *“social significance of sport”* and asking European bodies *“to*

importante care afectează sportul.” In 1998, Comisia a publicat o lucrare “Dezvoltarea și Perspectivele pentru Activitatea Comunității în Domeniul Sportului” și un document consultativ “Modelul European al Sportului.” Raportul de la Helsinki asupra Sportului din 1999 a încercat să reconcilieze păstrarea regulilor sportive în condițiile schimbării cadrului legal în UE. In 2000, Consiliul Europei a răspuns la Concluziile prezidențiale Santa Maria de Feira, unde a solicitat Comisiei și Consiliului “*să țină seama de caracteristicile specifice ale sportului în Europa și de funcția sa socială în administrarea politicilor comune.*” În același an, după adunarea Consiliului Europei de la Nisa, a fost dată Declarația despre Sport de la Nisa, în care Consiliul Europei recunoștea că “*este rolul organizațiilor sportive să își organizeze și să își promoveze sporturile lor particulare, în special în ceea ce privește regulile sportive aplicabile în realizarea echipelor naționale, în modul în care consideră că le reflectă cel mai bine obiectivele.*”[45] Cu toate acestea, niciuna dintre aceste declarații nu a avut putere legală.[46]

Numai începând cu 1 decembrie 2009, când a intrat în vigoare Tratatul de la Lisabona, Articolul 6 al Tratatului despre funcționarea UE (fostul Tratat al CE) stipulează că “*Uniunea va avea competența de a realiza acțiuni pentru a sprijini, coordona sau suplimenta acțiunile Statelor Membre. Domeniul acestor acțiuni va fi la nivelul european ... sportul*”. Aceasta înseamnă că, în timp ce înainte de 1 decembrie 2009, UE avea competența de a interveni în sport numai prin regulile generale aplicabile tuturor cetățenilor sau angajaților UE, începând cu 1 decembrie 2009, sportul va fi subordonat direct legislației europene. Ce poate exact UE să facă în domeniul sportului este exprimat în Titlul al XII-lea despre Educația, Pregătirea Profesională, Tineret și Sport, in art. 165 TFEU (ex art. 149 Tratatul CE):

[...]

listen to sports associations when important questions affecting sport are at issue.” In 1998, Commission published a paper “The Development and Prospects for Community Activity in the Field of Sport” and a consultation document “The European Model of Sport.” The Helsinki Report on Sport from 1999 tried to reconcile preservation of sporting rules with the changing legal framework within the EU law. In 2000, the European Council has responded in the Santa Maria de Feira Presidency Conclusions, where it requested that the Commission and the Council should “*take account of the specific characteristics of sport in Europe and its social function in managing common policies.*” The same year, after the Nice European Council meeting, a Nice Declaration on Sport was issued, where the European Council admitted that “*it is the task of sporting organizations to organize and promote their particular sports, particularly as regards the specifically sporting rules applicable and the make-up of national teams, in the way which they think best reflects their objectives.*”[45] However, none of these declarations was legally binding.[46]

Only since December 1, 2009, when the Lisbon Treaty entered into force, Article 6 of the Treaty on the Functioning of the EU (former EC Treaty) states that “*the Union shall have competence to carry out actions to support, coordinate or supplement the actions of the Member States. The areas of such action shall, at European level, be ... sport*”. This means that while before December 1, 2009, the EU was competent to interfere with the sport only via general rules applicable to all EU citizens, or workers, since December 1, 2009, sport can be addressed directly in the European law. What exactly can the EU do in the area of sport is expressed in Title XII on Education, Vocational Training, Youth and Sport, in art. 165 TFEU (ex art. 149 EC Treaty):

[...]

Uniunea va contribui la promovarea problemelor sportive europene, ținând seama de natura specifică a sportului, de structurile sale bazate pe activitatea voluntară și de funcția sa socială și educațională.

Acțiunea Comunității va fi îndreptată către:

[...]

— dezvoltarea dimensiunii europene în sport, prin promovarea corectitudinii și transparenței în competițiile sportive și cooperării între autoritățile responsabile cu sportul și prin protejarea integrității fizice și morale a sportivilor și sportivelor, în special a celor tineri.

Acest articol ar putea fi înțeles de organizațiile sportive ca un fel de victorie,[47] codificând “natura specifică a sportului” în tratatul de bază. Sportul este recunoscut nu numai ca o afacere, ci și ca un caracter voluntar și sunt evidențiate funcțiile sale sociale și economice. Este acesta adevăratul “model european al sportului”?

În afara acestei “victorii” a sportului, UE a căpătat în același timp competență în promovarea corectitudinii și transparenței în competițiile sportive și protejarea integrității fizice și morale a sportivilor și sportivelor în special a celor tineri .

Dacă comparăm această competență cu problemele de bază ale drepturilor și libertăților sportivilor menționate atunci când am analizat standardele internaționale ale drepturilor și libertăților fundamentale precum și standardele europene, putem concluziona că toate zonele identificate ca fiind problematice pot fi acum direct abordate de Uniunea Europeană, în special când sunt subordonate organizațiilor sportive. Așadar, nu cred că pretențiile de specificitate, exprimate în art. 165 ar putea proteja în vreun fel sportul de competența crescândă a UE în sport. Până la urmă, este rolul Curții de Justiție să decidă posibilele diferențe în percepția “specificității”, iar Curtea și-a dezvoltat deja propriul mod de a înțelege “specificitatea” care nu contravine în niciun fel art. 165 TFEU și reprezintă încă o

The Union shall contribute to the promotion of European sporting issues, while taking account of the specific nature of sport, its structures based on voluntary activity and its social and educational function.

Community action shall be aimed at:

[...]

— developing the European dimension in sport, by promoting fairness and openness in sporting competitions and cooperation between bodies responsible for sports, and by protecting the physical and moral integrity of sportsmen and sportswomen, especially young sportsmen and sportswomen.

This article could be understood by the sporting organizations as a sort of victory,[47] codifying the “specific nature of sport” in the basic treaty. Sport is recognized not only as business, but also the voluntary character of its structures, and its social and economic functions are stressed. Is this the true “European model of sport”?

Besides this “victory” of sports, the EU at the same time obtained competence in promoting fairness and openness in sporting competitions and protection of the physical and moral integrity of sportsmen and sportswomen, especially the young ones.

If we compare this competence with the basic problems of sportsmen’s rights and freedoms, mentioned while analyzing the international standards of basic rights and freedoms as well as the European standards, one can conclude, that all the areas identified as problematic can now directly be approached by the European Union, specifically addressing the sporting organizations. Therefore, I do not think that the claims of specificity, as expressed in art. 165 can somehow protect the sporting from ever increasing competence of the EU in sports. After all, it is the task of the Court of Justice to decide potential discords in the perception of “specificity”, and the Court has already developed its own understanding of “specificity” which is in no way in contravention with the art. 165 TFEU and still represents an interference

interferență în anumite chestiuni care au fost considerate anterior de interes pur sportiv.

În deciziile anterioare, Curtea de Justiție a folosit deja articole referitoare la libertatea angajaților de a presta servicii pentru a face cunoscute probleme referitoare la sport. A fost posibil datorită faptului că pe baza deciziei din cazul Lawrie Blum (specificată ulterior în cazul Agegate [48]), ca fiecare persoană care lucrează în subordine să fie considerată angajată. Aceasta a avut un impact uriaș chiar și în industria sportivă, deoarece însemna că și sportivii care lucrează în subordine (în special în cazul sporturilor de echipă) sunt considerați angajați conform legislației Uniunii Europene. Dacă nu se află într-un sport de echipă, sportivul poate fi liber-profesionist, prestând servicii.[49] Curtea a discutat acest lucru în cazul Deliège case, unde s-a afirmat că serviciile nu trebuie plătite de aceia pentru care sunt prestate în primul rând.[50]

Sportul și specificitatea sa au fost discutate de Curte în cazurile: Walrave și Koch (interzicând discriminare pe baza naționalității în sport atâta vreme cât sportul este o activitate economică), Donà și Mantero (discriminare pe motive neeconomice, pur sportive este permisă), Bosman (interzicând sistemul cotelor și taxelor de transfer ca fiind o discriminare și un obstacol pentru libertatea de mișcare), Deliège (considerând un judocan ca fiind un prestator de servicii și respectând regulile sportive atunci când se alege un sportiv pentru a participa la o competiție internațională), Lehtonen (întârzierile pentru transferul jucătorilor pot fi acceptate ca fiind de interes pur sportiv și, deci acceptabile [51]), Piau (regulile FIFA referitoare la agenții jucătorilor pot fi acceptate chiar dacă restricționează competiția, deoarece contribuie la credibilitatea [52]), Meca-Medina (regulile anti-doping nu sunt automat de interes pur sportiv [53]), și cazul Bernard (unde curtea a acceptat despăgubiri pentru educația tinerilor jucători în cazul în care

into certain matters previously considered to be of a purely sporting interest.

The Court of Justice has in its previous decisions used the articles on freedom of workers and freedom to provide services to address the issues related to sporting. It was possible due to the fact that on the basis of the decision in the case Lawrie Blum (further specified in the case Agegate [48]), every person working in subordination for remuneration is to be considered as employee. This had a huge impact even within the sporting industry, as this meant that also sportsmen working in subordination (mainly in the case of collective sports) are considered employees for the sake of the European Union law. If not in a collective sport, sportsman can be a self-employed person, providing services.[49] The court addressed this in Deliège case, where it said that the services need not to be paid for by those for whom they are primarily performed.[50]

Sport and its specificity was addressed by the Court in the cases: Walrave and Koch (prohibiting discrimination based on nationality in sport as long as the sport is an economic activity), Donà and Mantero (discrimination on non-economic, purely sporting grounds is allowed), Bosman (prohibiting quota system and transfer fees as being a discrimination and a hindrance for the freedom of movement, respectively), Deliège (considering a judoka as a provider of services and respecting sporting rules on choosing a sportsman to take part in the international competition), Lehtonen (delays for the transfer of players can be accepted as being of a purely sporting interest, and therefore acceptable [51]), Piau (FIFA rules on players' agents can be accepted even though they restrict competition, because they contribute to the trustworthiness of the agents [52]), Meca-Medina (anti-doping rules are not automatically of purely sporting interest [53]), and lately the Bernard case (where

aceștia părăsesc clubul pentru a încheia primul contract cu un alt club).

Modul de înțelegere a relației dintre sport și legislația UE de către Curte a evoluat în ultimii ani. Mai întâi, în cazul Walrave și Koch, curtea a făcut o așa-numită excepție sportivă, ceea ce înseamnă că regulile de interes pur sportiv nu se află în competența UE. Numai dacă activitatea are importanță economică, se încadrează în obiectul legislației UE.

Aceasta s-a schimbat în cazul Deliège, unde Curtea și-a lărgit modul de înțelegere a activității economice (chiar și în cazul unui judocan amator, care își câștiga existența cu ajutorul sponsorilor). Acest caz a introdus de asemenea termenul de “reguli inerente” în sport.[54]

Cazul Meca-Medina a lărgit și mai mult obiectul legislației UE în sport, afirmând că majoritatea regulilor sportive au și un efect economic, deci se încadrează în obiectul legislației UE. De aceea, Comisia înțelege cazul Meca-Medina ca o respingere din partea Curții a existenței regulilor pur sportive. Nicio regulă nu poate fi considerată *a priori* scutită de obiectul legislației UE, este necesară o abordare în funcție de fiecare caz.[55] Decizia în cazul Bernard din martie 2010 nu a schimbat nimic în această privință, în ceea ce privește natura specifică a sportului. O definiție adecvată a specificității lipsește, poate nefiind deloc necesară.

În Carta sa Albă despre Sport,[56] Comisia a încercat să explice specificitatea sportului ca fiind regulile pur sportive (de ex., pe discipline și competiții separate pentru bărbați și femei) și a enumerat alte specificități, cum ar fi autonomia și diversitatea organizațiilor sportive, structura piramidală a organizațiilor sportive (de fapt un monopol [57]), fiind organizate la nivel național, principiul solidarității în sport și principiul unei singure federații per sport.[58] Această definiție nu este totuși executorie și completă. Mai mult, nimeni nu poate ghici toate implicațiile sale pentru diverse ramuri ale dreptului.

the court accepted compensation fees for the education of young players on the occasion of their leaving the club to conclude their first contract with another club).

The Court’s understanding of the relationship between sports and the EU law has evolved in the years. First, in the case Walrave and Koch, the court developed a so-called sporting exception, meaning the rules of purely sporting interest don’t fall within the EU competence. Only so far the activity has an economic importance, it falls under the scope of the EU law.

This has changed in the Deliège case, where the Court has broadened the understanding of economic activity (even in the case of an amateur judoka, making her living with the help of her sponsors). This case also introduced the term “rules inherent” to sport.[54]

The Meca-Medina case has even more broadened the scope of the EU law in sports, claiming that most of the sporting rules have also an economic effect, therefore fall within the scope of the EU law. That is why the Commission understands the Meca-Medina case as Court rejecting existence of purely sporting rules. No rules can be claimed *a priori* exempt from the scope of EU law, a case by case approach is needed.[55] The decision in Bernard case from March 2010 has not changed anything in this respect, while still speaking of the specific nature of the sport. A proper definition of specificity remains lacking, maybe not being necessary at all.

In its White Paper on Sports,[56] the Commission has tried to explain the specificity of sports as being purely sporting rules (e.g. on separate disciplines and competitions for men and women), and enumerated further specificities, such as autonomy and diversity of sport organizations, the pyramid structure of the sport organizations (in fact a monopoly [57]), being organized on a national basis, the principle of solidarity in sport and the

Pentru a discuta numai problema specificității în cadrul dreptului muncii aici, specificitatea duce la o diferență principală între angajații sportivi și angajații obișnuiți, care îți pot rezilia contractul oricând, cu condiția să plătească despăgubiri angajatorului. În cazul sportivilor, cât timp este înregistrat la un club, jucătorul nu poate să își încheie un contract în altă parte. Acesta este un obstacol pentru mișcarea liberă a jucătorului, la fel ca și impunerea unei sancțiuni sportive – interdicția – care restricționează de asemenea libertatea de mișcare. Toate acestea reprezintă specificitatea sportului.[59]

Specificitățile menționate deja, precum și alte exemple – regulile anti-doping, acordarea de licențe cluburilor, reguli referitoare la proprietatea, controlul și influența cluburilor, regulile referitoare la agenții jucătorilor și ferestre de transfer sunt acceptate în general de Curte și UE. Acestea sunt considerate necesare pentru binele comun – de a face sportul atractiv pentru public.[60]

Deși specificitatea sportului este recunoscută în aceste domenii, putea totuși să apară un dezacord referitor la ce altceva mai este specific în sport [61] și când specificitatea este atât de importantă încât justifică o excepție de la lege. Există câteva principii care nu permit o excepție.[62] Acesta sunt (în special din punct de vedere al dreptului muncii):

Munca nu este un bun
Libertatea muncii
Libertatea de asociere
Mișcarea liberă a angajaților
Dreptul la intimitate
Tratament egal
Proces corect
Libertatea de exprimare.[63]

Totuși, este important să reținem că specificitatea nu trebuie să însemne neapărat o excepție de la o regulă. Din contră, în cazul dopajului, abuzul de cocaină considerat o infracțiune penală este considerat o infracțiune și în sport, unde aduce și

principle of single federation per sport.[58] This definition is, however, not binding and not complete. Moreover, nobody can guess all its implications for different branches of law.

To address only the matter of specificity within the labour law here, the specificity results in a main difference between sporting employees and ordinary employees, who can terminate their contract whenever, provided they pay compensation to the employer. In the case of sportsmen, while still registered with one club, the player is not able to find a sporting employment elsewhere. This represents an obstacle to the free movement of a player, just like the imposition of a sporting sanction – ban – which also restrains the freedom of movement. All this represents a specificity of sports.[59]

The specificities already mentioned, just like some other examples – the anti-doping rules, club licensing, rules on ownership, control and influence of clubs, rules on players’ agents and transfer windows, are generally accepted by the Court and the EU. They are considered necessary for common good – to make the sports attractive for the public.[60]

Although the specificity of sports is recognized in these areas, there still may emerge a discord on what else is specific in the sports [61] and when the specificity is so important that it justifies an exception from the law. There are some principles that do not allow any exemption from.[62] Those are (mostly from the labour law point of view):

Labour is not a commodity
Freedom of labour
Freedom of association
Free movement of workers
The right to privacy
Equal treatment
Fair trial
Freedom of speech.[63]

However, it is important to note that the specificity does not necessarily have to

sanctiunile impuse în plus față de sanctiunile penale. Un alt exemplu ar putea fi un medicament administrat liber, care ar putea fi considerat dopaj în sport, ducând la o infrațiune sportivă dintr-un comportament perfect legal.[64] Așadar, putem distinge trei categorii de reguli în ceea ce privește relația dintre legea UE și sport:[65]

Prima categorie se referă la regulile sportive care nu fac obiectul legislației europene și se referă exclusiv la probleme sportive.

A doua categorie de reguli sportive sunt regulile care *prima facie* sunt incluse în jurisdicția instituțiilor europene și care pot fi testate din punct de vedere al compatibilității cu legislația UE.

A treia categorie include regulile sportive interzise de legislația europeană.

În timp ce prevederile celor două categorii menționate mai sus sunt în general de natură sportivă, prevederile celei de-a treia categorii sunt în special de natură comercială.

Aceasta este o împărțire similară distincției dintre *lex ludica*, *lex sportiva* și dreptul general, ceea ce am încercat să explic în capitolul anterior referitor la dreptul sportiv internațional. O schemă similară a regulilor este oferită de R. Parrish.[66]

Regulile *lex sportiva* pot contraveni sau pot găsi o cale de a coexista cu legislația UE (uneori folosind o excepție). Numai principiile de bază ale dreptului nu pot fi respinse și nicio excepție în ceea ce privește aplicarea lor nu este posibilă. În toate celelalte privințe, este posibil un compromis, așa cum se observă în exemplul din 2001, când a fost încheiat un acord între FIFA și UE, prin care FIFA s-a angajat să își modifice reglementările pentru a respecta legislația UE. Aceasta în special în zonele de protecție a minorilor, educație, stabilitatea contractelor, mecanismul de solidaritate, ferestrele de transfer și introducerea unui sistem de arbitraj.[67]

Actualmente, UE intervine în sport în ceea ce privește mișcarea liberă, piața

mean an exemption from a rule. Quite opposite, in the case of doping, abuse of cocaine considered a criminal offence is considered as an offence in sporting as well, where it brings further sanctions imposed besides the criminal sanctions. Another example could be of a freely distributed medicine, which can be considered as doping in sports, creating a sporting offence out of a perfectly legal behaviour.[64] Therefore, three categories of rules can be discerned in the view of the relationship between the EU law and sports:[65]

The first category relates to the sporting rules which are outside the scope of the European law and concern purely sporting matters.

The second category of sports rules are rules that *prima facie* fall under the jurisdiction of the European institutions and can be tested for their compatibility with the EU Law.

The third category includes sports rules prohibited by the European law.

While the provisions of the above mentioned two categories are basically of a sporting nature, the provisions of the third category are primarily commercial in nature.

This is a categorization similar to discerning between *lex ludica*, *lex sportiva* and general law, what I have tried to explain in the previous chapter on the international sports law. A similar scheme of rules is offered by R. Parrish.[66]

The *lex sportiva* rules may be in contravention, or may find a way of co-existence with the EU law (sometimes with the use of an exemption). It is only the basic principles of law that can not be overruled and no exemption as to their application is possible. In all the other matters, a compromise is possible, as shown for example in 2001, when an agreement between FIFA and EU was concluded, under which the FIFA has undertaken to modify its regulations to comply with the EU law. It was specifically in the areas of

internă, dreptul competițional, promovarea drepturilor și lupta împotriva rasismului, violenței și dopajului.[68]

Ca și *status quo*, cea mai recentă decizie a Curții în cazul Bernard nu înseamnă o amenințare a stării curente de lucruri în sporturile profesionale, prevăzând ca numai despăgubirile pentru tinerii jucători trebuie calculate pe baza unor criterii clare, pe care reglementarea FIFA le respectă deja. Așadar, pare că dialogul și colaborarea rămân posibile și în viitor.

Concluzii

Conceptul de specificitate în sport se află mai ales în sistemul normativ specific al sportului, unde este posibilă aplicarea extralegală datorită structurii monopoliste și ierarhice a sportului. Regulile jocului (*lex ludica*) sunt scutite de revizuirea unui corp judiciar. Regulile sportului (*lex sportiva*) – care provin din reglementările organizațiilor sportive sau din activitatea lor de luare a deciziilor, pot totuși să fie revizuite pentru a rezolva încălcarea principiilor de bază ale dreptului. Aceste principii se aplică sportului la nivel extern, fiind exprimate în instrumente legale internaționale și în dreptul supranațional și național. Totuși, este posibil un compromis - ținând seama de specificitatea sportului, care include de ex. natura specială a sistemului competițional între cluburi sau nevoia de a educa noii jucători cu ajutor financiar al despăgubirilor. Totuși, un asemenea compromis trebuie să fie proporțional. Singura modalitate de a stabili proporționalitatea este printr-o abordare în funcție de fiecare caz de către un Tribunal independent. Acest lucru este totuși posibil numai la nivel național și al UE. La nivelul dreptului internațional, specificitatea sporturilor apare numai în fața corpului arbitral al Comitetului Olimpic Internațional – Curtea de Arbitraj Sportiv, care aparține “familiei de sporturi” și independentă sa poate așadar să fie pusă la îndoială. În concluzie, problema proporționalității între interesele

protection of minors, their education, contract stability, solidarity mechanism, transfer windows and introduction of an arbitration system.[67]

Currently, the EU interferes with the sports in the area of free movement, internal market, competition law, broadcasting rights and fight against racism, violence and doping.[68]

As to the *status quo*, the latest decision of the Court in the Bernard case does not mean any threat to the current state of affairs in the professional sports, requiring only that the compensation fees for the young players should be calculated on the basis of clear criteria, what the regulation of FIFA already respects. Therefore, it seems that a co-operation and a dialogue remain possible even in the future.

Conclusions

The concept of specificity of sports lies mainly in the specific normative system of sporting, where extralegal enforcement is possible due to the monopolistic and hierarchical pyramid structure of sports. The rules of the game (*lex ludica*) are exempt from the review by any judicial body. The rules of the sport (*lex sportiva*) – stemming from regulations of the sporting organizations, or their decision-making activity, however, can be reviewed, to do away with possible breach of basic principles of law. These principles apply to sport externally, being expressed in the international legal instruments and in the supranational as well as national law. Still, a compromise is possible – taking into account the specificities of sports, comprising e.g. a special nature of competition system between the clubs, or a necessity to educate new players with the financial help of the compensation fees. However, such a compromise has to be proportionate. The only way how to establish the proportionality is via a case-

sportive și drepturile garantate de lege rămâne până la un anumit punct în mâinile autorităților sportive autonome și numai în mod excepțional este adusă în fața tribunalelor naționale și Curții Europene de Justiție.

Bibliografie

- [1] Asociația pentru Studiul Sportului și Uniunii Europene la adresa <http://www.sportandeu.com> (accesată la 17 martie 2010). Čorba, Jozef: Šport versus právo. In: *Veřejný zájem v obchodním právu : řada teoretická, svazek 328 : sborník příspěvků z VI. mezinárodní vědecké konference pořádané katedrou obchodního práva : Spisy Právnické fakulty MU*. Brno : Masarykova univerzita v Brně, 2008, s. 177-187.
- [2] http://www.sportlaw.ca/articles/general_restraintoftrade. (accesată la 17 martie 2010). Pentru lucrările Centrului vezi <http://www.sportlaw.ca/> (accesată la 17 martie 2010).
- [3] <http://iasl.org/pages/en.php> (accesată la 17 martie 2010).
- [4] <http://www.isla-int.com/> (accesată la 17 martie 2010).
- [5] <http://www.sportslaw.org/> (accesată la 17 martie 2010).
- [6] Parrish, Richard: Nașterea Dreptului Sportiv al Uniunii Europene. In: *Jurnal de Entertainment și Drept Sportiv*, Vol.2, No. 2, Vara 2003, pp. 21-22. Disponibil online: <http://www2.warwick.ac.uk/fac/> (accesată la 17 martie 2010).
- [7] Cf. Jellinghaus, S.F.H.: Een kennismaking met het sport(en)recht. In: *Sport en Recht: Buiten Rechte of Buiten Spel?* Ed. S.F.H. Jellinghaus. Zutphen : Paris, 2008. El consideră dreptul sportiv ca fiind o disciplină de sine stătătoare în procesul de dezvoltare (p. 17) și realizează că sunt multe întrebări legale implicate în sport (p. 13) – dreptul muncii vs. Libertatea de asociere, regulile de disciplină vs. Dreptul penal, responsabilitatea legală vs.

by-case approach by an independent Court. This is, however, possible only on the EU and national level. On the level of international law, the specificity of sports emerges only before the arbitral body of the International Olympic Committee – the Court of Arbitration for Sports, which belongs to the “family of sports” and its independence can thus be doubted. To conclude, the question of proportionality between the interests of sports and the rights guaranteed by the law, remains to a great extent in the hands of autonomous sporting bodies and only exceptionally is challenged by the national courts and the European Court of Justice.

Bibliography

- [1] The Association for the Study of Sport and the European Union can be found at <http://www.sportandeu.com> (accessed on March 17, 2010). Čorba, Jozef: Šport versus právo. In: *Veřejný zájem v obchodním právu : řada teoretická, svazek 328 : sborník příspěvků z VI. mezinárodní vědecké konference pořádané katedrou obchodního práva : Spisy Právnické fakulty MU*. Brno : Masarykova univerzita v Brně, 2008, s. 177-187.
- [2] <http://www.sportlaw.ca/> (accessed on March 17, 2010). On the Centre’s writings, cf. <http://www.sportlaw.ca/> (accessed on March 17, 2010).
- [3] <http://iasl.org/pages/en.php> (accessed on March 17, 2010).
- [4] <http://www.isla-int.com/> (accessed on March 17, 2010).
- [5] <http://www.sportslaw.org/> (accessed on March 17, 2010).
- [6] Parrish, Richard: The Birth of European Union Sports Law. In: *Entertainment and Sports Law Journal*, Vol.2, No. 2, Summer 2003, pp. 21-22. Available online: <http://www2.warwick.ac.uk/> (accessed on March 17, 2010).
- [7] Cf. Jellinghaus, S.F.H.: Een kennismaking met het sport(en)recht. In:

Regulile jocului (box). Un alt element al dreptului muncii (p. 15) este posibilitatea cluburilor de a decide referitor la prelungirea unui contract pe termen fix (dreptul la opțiune). În Germania, dreptul la opțiune a fost considerat nul și neavenit. Cf. <http://www.ratgeberrecht.eu/> Pe baza deciziei 3 Ca 244/08 Arbeitsgericht Ulm. Referitor la aspectele specifice ale relației dintre sport și drept O, cf. Čorba, Jozef: Prejavny autoregulácie obchodnoprávných vzťahov pri činnosti agentov hráčov a klubov. In: *Regulace, deregulace, autoregulace : sborník příspěvků z V. konference Katedry obchodního práva Masarykovy univerzity pořádané dne 18. prosince 2006 : spisy Právnické fakulty MU, řada teoretická, 307*. Brno : Masarykova univerzita v Brně, 2007, s. 189-207; Čorba, Jozef: Obdobie licencií v športe a otázky s tým súvisiace. In: *Milníky práva v stredoeurópskom priestore 2008 : zborník z medzinárodnej konferencie doktorandov a mladých vedeckých pracovníkov konanej v dňoch 3.-5.4.2008*. Bratislava : Univerzita Komenského, Právnická fakulta, 2008, s. 281-289; Čorba, Jozef: Obmedzenie výkonu športovej činnosti z dôvodu použitia dopingu v zmysle pripravovanej úpravy. In: *Ingerencia orgánov verejnej moci do podnikania : Zborník príspevkov z vedeckej konferencie*. Ed. Ján Husár. Košice : UPJŠ, 2006 or Čorba, Jozef: Zodpovednosť hráčskych agentov. In: *Vybrané otázky zodpovednosti za škodu spôsobenú nesprávnym profesijným postupom : všeobecná časť*. Košice : Univerzita P. J. Šafárika, 2010, s. 178-200.

[8] Referitor la subiecte posibile de dialog social în sport cf. Studiu pentru identificarea temelor și problemelor care trebuie rezolvate în dialogul social din sectorul de fotbal profesionist european, 2008, <http://www.asser.nl/> (accesată la 18 martie 2010). Totuși, în opt din douăzeci și opt de țări studiate în 2006, fotbaliștii profesioniști nu au fost reprezentați de nicio organizație. Acesta este și cazul din Republica Slovacă

Sport en Recht: Buiten Rechte of Buiten Spel? Ed. S.F.H. Jellinghaus. Zutphen : Paris, 2008. He considers sports law to be a discipline on its own, in the process of development (p. 17) and realizes there are many legal questions implied in sports (p. 13) – labour law vs. freedom of association, disciplinary rules vs. criminal law, legal responsibility vs. rules of game (boxing). Further labour law element (p. 15) is the possibility of clubs to decide on prolonging a fixed term contract (option right). In Germany, the option right was considered as null and void. Cf. <http://www.ratgeberrecht.eu/> Based on the decision 3 Ca 244/08 Arbeitsgericht Ulm. On specific aspects of the relationship between sports and law, cf. Čorba, Jozef: Prejavny autoregulácie obchodnoprávných vzťahov pri činnosti agentov hráčov a klubov. In: *Regulace, deregulace, autoregulace : sborník příspěvků z V. konference Katedry obchodního práva Masarykovy univerzity pořádané dne 18. prosince 2006 : spisy Právnické fakulty MU, řada teoretická, 307*. Brno : Masarykova univerzita v Brně, 2007, s. 189-207; Čorba, Jozef: Obdobie licencií v športe a otázky s tým súvisiace. In: *Milníky práva v stredoeurópskom priestore 2008 : zborník z medzinárodnej konferencie doktorandov a mladých vedeckých pracovníkov konanej v dňoch 3.-5.4.2008*. Bratislava : Univerzita Komenského, Právnická fakulta, 2008, s. 281-289; Čorba, Jozef: Obmedzenie výkonu športovej činnosti z dôvodu použitia dopingu v zmysle pripravovanej úpravy. In: *Ingerencia orgánov verejnej moci do podnikania : Zborník príspevkov z vedeckej konferencie*. Ed. Ján Husár. Košice : UPJŠ, 2006 or Čorba, Jozef: Zodpovednosť hráčskych agentov. In: *Vybrané otázky zodpovednosti za škodu spôsobenú nesprávnym profesijným postupom : všeobecná časť*. Košice : Univerzita P. J. Šafárika, 2010, s. 178-200.

[8] On potential topics of social dialogue in

și Republica Cehă, unde sportivii profesioniști nu sunt considerați angajați ci liber profesioniști și deci nu și-au creat propriile sindicate. Parrish, Richard – Miettinen, Samuli: *Excepția Sportivă în Legislația Uniunii Europene*. Haga : T.M.C. ASSER Instituut, 2008, p. 47-48. Cf. a T.M.C. Studiul ASSER *Promovarea Dialogului Social în Fotbalul Profesionist European (Statele Membre Candidate ale UE)*. Haga : T.M.C. Institutul ASSER, 2004.

[9] <http://www.easesport.org/> (accesată la 17 martie 2010). A creat o bază de date a partenerilor sociali naționali în sport: <http://www.easesport.eu/> (accesată la 17 martie 2010).

[10] <http://www.easesport.org/> (accesată la 17 martie 2010). Vezi lista organizațiilor de angajatori implicate în sport la nivel național: <http://www.easesport.org/> (accesată la 17 martie 2010) și organizațiile de angajați din acest sector: <http://www.easesport.org/> (accesată la 17 martie 2010). La nivel național, unele contracte colective sunt oferite online la: <http://www.euathletes.info/> (accesată la 17 martie 2010).

[11] Creată la cererea comună a FIFPro și EPFL: <http://www.spins-sindikat.si/> (accesată la 17 martie 2010).

[12] Cf. Studiu despre Participarea Posibilă a EPFL și G-14 la un Dialog Social în Sectorul de Fotbal Profesionist European. In: *Jurnal de Drept Sportiv Internațional*, 2006, 3-4, p. 69 ff. Ne putem întreba dacă această organizație are dreptul de a participa la dialogul social pe baza regulilor UE pentru dialogul social european. O altă problemă ar putea apărea în cazul organizațiilor naționale de echipe profesionale de ciclism care nu există – așadar, la nivel european, ar putea exista o problemă cu reprezentativitatea unei organizații (fедераții) care reprezintă organizațiile europene de ciclism. Cf. Siekmann, Robert: *Gânduri despre o posibilă participare a societăților cluburilor*

sports cf. Study into the identification of themes and issues which can be dealt with in a social dialogue in the European professional football sector, 2008, <http://www.asser.nl/> (accessed on March 18, 2010). However, in eight out of twenty eight countries studied in 2006, professional footballers were not represented by any organization. This is also a case in Slovak Republic and Czech Republic, where the professional sportsmen are not considered as employees but rather as self-employed and therefore have not created their trade unions. Parrish, Richard – Miettinen, Samuli: *The Sporting Exception in European Union Law*. The Hague : T.M.C. ASSER Instituut, 2008, p. 47-48. Cf. a T.M.C. ASSER study *Promoting the Social Dialogue in European Professional Football (Candidate EU Member States)*. The Hague : T.M.C. ASSER Institute, 2004.

[9] <http://www.easesport.org/> (accessed on March 17, 2010). It created a database of national social partners in sporting: <http://www.easesport.eu/> (accessed on March 17, 2010).

[10] <http://www.easesport.org/> (accessed on March 17, 2010). See also the list of employer organizations involved in sports on the national level: <http://www.easesport.org/> (accessed on March 17, 2010) and workers organizations in this sector: <http://www.easesport.org/> (accessed on March 17, 2010). On the national level, some collective agreements are offered online at: <http://www.euathletes.info/> (accessed on March 17, 2010).

[11] Created at the joint request of FIFPro and EPFL: <http://www.spins-sindikat.si/> (accessed on March 17, 2010).

[12] Cf. Study into the Possible Participation of EPFL and G-14 in a Social Dialogue in the European Professional Football Sector. In: *International Sports Law Journal*, 2006, 3-4, p. 69 ff. It may be doubtful, whether this organisation is entitled to participate in the social dialogue

europene la un dialog social în sectorul fotbalului profesionist european. Disponibil online: <http://www.asser.nl/> (accesată la 17 martie 2010).

[13] <http://www.easesport.org/> (accesată la 17 martie 2010). UEFA și FIFPro au semnat anterior un memorandum: <http://www.uefa.com/> (accesată la 17 martie 2010). Chiar și Carta Albă a Comisiei Europene în Sport (p. 62), s-a așteptat ca UEFA (și FIFA) în calitate de autorități de conducere a jocului să poată fi invitate.

[14] Parrish, Richard – Miettinen, Samuli: *Excepția Sportivă în Legislația Uniunii Europene*, p. 1.

[15] Chaker, André-Noel: *Studiu asupra legislației sportive naționale în Europa*. Strasbourg: Consiliul European, 1999, p. 78-79.

[16] Toate documentele relevante ale Consiliului European referitoare la sport se găsesc în Siekmann, Robert C.R. – Soek, Janwillem (ed.): *Consiliul European și Sportul. Documente de Bază*. Den Haag : T.M.C. Asser Press, 2007. Pentru documente ale Consiliului European referitoare la sport, vezi și: <http://www.coe.int/> (accesată la 17 martie 2010) și convențiile <http://conventions.coe.int/> (accesată la 17 martie 2010).

[17] Cola, Giovanni, din: Cadrul Comun pentru Sport și Dezvoltare: strategii de reducere a sărăciei și oportunități de angajare prin parteneriate sportive. In: *Manual Internațional Oficial pentru Industria de Bunuri Sportive*. Verbier : Federația Mondială a Industriei de Bunuri Sportive, 2004, p. 58.

[18] Ibid., p. 59. Cf. <http://www.un.org/> (accesată la 16 martie 2010). ONU are propria sa definiție a sportului, definit de Agenția ONU de Sport pentru Dezvoltare și Pace ca fiind “toate formele de activitate fizică ce contribuie la condiția fizică, sănătatea mentală și interacțiune socială, cum ar fi jocul, recreerea, sportul organizat sau de competiție și sporturile și jocurile

based on the EU rules for the European social dialogue. Another problem could emerge with the national organisations of professional cycling teams which do not exist – therefore, on the European level, there would be a problem with the representativity of an organization (federation) representing European cycling organizations. Cf. Siekmann, Robert: *Some Thoughts about the European Club Association’s Possible Participation in a Social Dialogue in the European Professional Football Sector*. Available online: <http://www.asser.nl/> (accessed on March 17, 2010).

[13] <http://www.easesport.org/> (accessed on March 17, 2010). UEFA and FIFPro have previously signed a memorandum of understanding: <http://www.uefa.com/> (accessed on March 17, 2010). Even the European Commission’s White Paper on Sport (p. 62), expected that UEFA (and FIFA) as the governing bodies of the game could be invited.

[14] Parrish, Richard – Miettinen, Samuli: *The Sporting Exception in European Union Law*, p. 1.

[15] Chaker, André-Noel: *Study on national sports legislation in Europe*. Strasbourg : Council of Europe Publishing, 1999, p. 78-79.

[16] All the relevant documents of the Council of Europe relating to sport are to be found in Siekmann, Robert C.R. – Soek, Janwillem (ed.): *The Council of Europe and Sport. Basic Documents*. Den Haag : T.M.C. Asser Press, 2007. On Council of Europe’s documents on sports see also: <http://www.coe.int/> (accessed on March 17, 2010) and conventions <http://conventions.coe.int/> (accessed on March 17, 2010).

[17] Cola, Giovanni, di: Common Framework for Sport and Development : Poverty reduction strategies and job opportunities through sport partnerships. In: *Official International Handbook for the Sporting Goods Industry*. Verbier : World

indigene." Ibid.

[19] Ibid. Pentru o privire generală asupra sportului și dezvoltării cf. <http://www.euractiv.com/>

[20] Foster, Ken: Există un Drept Sportiv Global? În: *Dreptul de Entertainment*, Vol.2, No.1, Primăvara 2003, p. 13.

[21] Ibid., p. 11-12.

[22] Parrish, Richard – Miettinen, Samuli: *Excepția Sportivă în Legislația Uniunii Europene*. Haga : T.M.C. ASSER Instituut, 2008, p. 16.

[23] Nafziger, James A.R.: Curtea de Arbitraj pentru Sport și Procesul General al Dreptului Sportiv Internațional. In: *Dreptul Internațional și cea de-a 750 aniversare de la Haga*. Ed. Wybo P. Heere. Den Haag : T.M.C. Asser Press, 1999, p. 241. Puterea normativă transnațională a organizațiilor sportive este de asemenea recunoscută de Zylberstein, Julien: Specificitatea Sportului: Un concept sub amenințare. În: *Viitorul Dreptului Sportiv în Uniunea Europeană: Dincolo de Tratatul de Reformă al UE și Carta Albă*. Ed. Roger Blanpain. Austin : Wolters Kluwer, 2008, p. 97.

[24] Nafziger, James A.R.: Curtea de Arbitraj Sportiv și Procesul General al Dreptului Sportiv Internațional, p. 241.

[25] Ibid., p. 248.

[26] Foster, Ken: Există un Drept Sportiv Global? În: *Dreptul de Entertainment*, Vol.2, No.1, Spring 2003, pp.1-2.

[27] Ibid., p. 3. Foster îl citează aici pe Houlihan, B.: *Governare, Globalizare și Sport*, lucrare prezentată la Universitatea Politehnică din Anglia, Seminarul LLM de Drept Sportiv, Noiembrie 1991.

[28] Foster, Ken: Există un Drept Sportiv Global?, p. 4.

[29] Ibid., p. 5.

[30] Ibid.

[31] Ibid., p. 6-7. Se citează cazul *AEK Atena & Slavia Praga v. UEFA* (Curtea de Arbitraj Sportiv 98/200; sentința 20/08/99) para.188.

[32] Ibid., p. 7.

[33] Cf. Kolev, Boris: *Lex Sportiva and Lex*

Federation of the Sporting Goods Industry, 2004, p. 58.

[18] Ibid., p. 59. Cf. <http://www.un.org/> (accessed on March 16, 2010). UN has its own definition of sport, defined by the UN Inter-Agency Task Force on Sport for Development and Peace as "*all forms of physical activity that contribute to physical fitness, mental well-being and social interaction, such as play, recreation, organized or competitive sport, and indigenous sports and games.*" Ibid.

[19] Ibid. For an overview on sports and development cf. <http://www.euractiv.com/> (accessed on March 19, 2010).

[20] Foster, Ken: Is there a Global Sports Law? In: *Entertainment Law*, Vol.2, No.1, Spring 2003, p. 13.

[21] Ibid., p.11-12.

[22] Parrish, Richard – Miettinen, Samuli: *The Sporting Exception in European Union Law*. The Hague : T.M.C. ASSER Instituut, 2008, p. 16.

[23] Nafziger, James A.R.: The Court of Arbitration for Sport and the General Process of International Sports Law. In: *International Law and The Hague's 750th anniversary*. Ed. Wybo P. Heere. Den Haag : T.M.C. Asser Press, 1999, p. 241. Transnational normative power of the sporting organizations is recognized also by Zylberstein, Julien: The Specificity of Sport: A Concept under Threat. In: *The Future of Sports Law in the European Union : Beyond the EU Reform Treaty and the White Paper*. Ed. Roger Blanpain. Austin : Wolters Kluwer, 2008, p. 97.

[24] Nafziger, James A.R.: The Court of Arbitration for Sport and the General Process of International Sports Law, p. 241.

[25] Ibid., p. 248.

[26] Foster, Ken: Is there a Global Sports Law? In: *Entertainment Law*, Vol.2, No.1, Spring 2003, pp.1-2.

[27] Ibid., p. 3. Foster is quoting here Houlihan, B.: *Governance, Globalisation and Sport*, paper presented at Anglia Polytechnic University, LLM Sports Law

Mercatoria. În: *Jurnaș de Drept Sportiv Internațional*, 2008, 1-2, p. 57 ff. Disponibil online: <http://www.asser.nl/> (accesată la 16 martie 2010).

[34] Foster, Ken: Există un Drept Sportiv Global?, p. 15. Cf. Čorba, Jozef: Lex sportiva ako zmluvný systém. În: *Súčasnost' a perspektívy právnej regulácie obchodných zmlúv II : zborník príspevkov účastníkov vedeckej konferencie : 19.-21.október 2009, Stará Lesná*. -- Košice : UPJŠ, 2009, s. 131-147.

[35] Cf. Foster, Ken: Lex Sportiva and Lex Ludica: Jurisprudența Curții de Arbitraj Sportiv. In: *Jurnal de Entertainment și Drept Sportiv*, Ianuarie 2006. Disponibil online: <http://www2.warwick.ac.uk/> (accesată la 13 martie 2010).

[36] Cf. Nafziger, James A.R.: Lex Sportiva. În: *Jurnal de Drept Sportiv Internațional*, 2004, 1-2, p. 3 ff. Disponibil online: <http://www.asser.nl/> (accesată la 17 martie 2010).

[37] Arnold Muehren a cerut Comisiei Europene să decidă asupra naturii regulilor de transfer ca o muncă forțată, fiind refuzat de Comisie în 1984. Vezi Jellinghaus, S.F.H.: Een kennismaking met het sport(en)recht, p. 14. Sportivii au intrat voluntar în acest tip de angajament, ei nu sunt obligați să facă nimic împotriva voinței lor, sunt limitați numai până la un punct. Vezi Parrish, Richard – Miettinen, Samuli: *Excepția Sportivă în Dreptul Uniunii Europene*, p. 172. Aceia care suferă cel mai mult sunt jucătorii care sunt aduși în Europa din străinătate (în special din Africa) și care după ce își dezamăgesc agentul, sunt lăsați pe cont propriu fără loc de muncă sau modalitate de întoarcere acasă. Cf. Olukayode, Thomas: Les nouveaux esclaves du sport business. În: *Courrier International*, 30. march 2001, 543, p. 46-48. Cf. <http://www.euractiv.com/> (accesată la 16 martie 2010). Similar, Parlamentul European (decizia Parlamentului European de la 8 mai 2008 referitoare la Carta Albă de Sport (2007/2261(INI)) în alinea 104.

Seminar, November 1991.

[28] Foster, Ken: Is there a Global Sports Law?, p. 4.

[29] Ibid., p. 5.

[30] Ibid.

[31] Ibid., p. 6-7. Quoting the case *AEK Athens & Slavia Prague v. UEFA* (Court of Arbitration for Sport 98/200; award 20/08/99) para.188.

[32] Ibid., p. 7.

[33] Cf. Kolev, Boris: Lex Sportiva and Lex Mercatoria. In: *International Sports Law Journal*, 2008, 1-2, p. 57 ff. Available online: <http://www.asser.nl/> (accessed on March 16, 2010).

[34] Foster, Ken: Is there a Global Sports Law?, p. 15. Cf. Čorba, Jozef: Lex sportiva ako zmluvný systém. In: *Súčasnost' a perspektívy právnej regulácie obchodných zmlúv II : zborník príspevkov účastníkov vedeckej konferencie : 19.-21.október 2009, Stará Lesná*. -- Košice : UPJŠ, 2009, s. 131-147.

[35] Cf. Foster, Ken: Lex Sportiva and Lex Ludica: the Court Of Arbitration for Sport's Jurisprudence. In: *Entertainment and Sports Law Journal*, January 2006. Available online: <http://www2.warwick.ac.uk/> (accessed on March 13, 2010).

[36] Cf. Nafziger, James A.R.: Lex Sportiva. In: *International Sports Law Journal*, 2004, 1-2, p. 3 ff. Available online: <http://www.asser.nl/> (accessed on March 17, 2010).

[36] Arnold Muehren turned to the European Commission to decide on the nature of transfer rules as a forced labour, what was refused by the Commission in 1984. See Jellinghaus, S.F.H.: Een kennismaking met het sport(en)recht, p. 14. The sportsmen have voluntarily entered this kind of employment, they are not forced to do anything against their will, they are just limited to a certain extent. See Parrish, Richard – Miettinen, Samuli: *The Sporting Exception in European Union Law*, p. 172. Those who do in fact suffer the most are

[38] Referitor la inegalitatea femeilor în sport, cf. <http://www.ilo.org/> (accesată la 15.3.2010), mai multe despre discriminarea sexuală: <http://www.sportlaw.ca/> (accesată la 15.3.2010) și în final despre discriminarea religioasă – boxerii care nu se bărbieresc din cauza credinței Sikh– cf. <http://www.ecomlaw.com/> (accesată la 15.3.2010).

[39] Cea din urmă evaluată în special în contextul sportului de către Blanpain, Roger: *Statutul legal al sportivilor și sportivelor în dreptul internațional, european și național și regional belgian*. Haga: Kluwer Law International, 2003, p. 138.

[40] Parrish, Richard – Miettinen, Samuli: *Excepția Sportivă în Legislația Uniunii Europene*, p. 20-21. On the European model of sport, cf. Blanpain, Roger: *Statutul legal al sportivilor și sportivelor în dreptul internațional, european și național și regional belgian*, p. 2.

[41] Moreuil, Mathieu: *Sportul și presa în cadru european*, p. 2-3. Disponibil online: <http://amrc.cuc.edu.cn/pdf> (accesată la 16 martie 2010).

[42] Ibid., p. 3.

[43] Elaborată ulterior în directiva no. 94/33/EC referitoare la protecția tinerilor la locul de muncă.

[44] Parrish, Richard: Nașterea Dreptului Sportiv al Uniunii Europene. În: *Jurnal de Entertainment și Drept Sportiv*, Vol.2, No. 2, Vara 2003, p. 33. Disponibil online: <http://www2.warwick.ac.uk/> (accesată la 16 martie 2010).

[45] Parrish, Richard – Miettinen, Samuli: *Excepția Sportivă în Legislația Uniunii Europene*, p. 34-37.

[46] Cf. Siekmann, R.: Uniunea Europeană și sportul: este sportul “special” în legislația și politica UE? In: *Sport en Recht: Buiten Rechte of Buiten Spel?*, p. 26.

[47] Cf. <http://www.fifa.com/> (accesată la 17 martie 2010) sau <http://www.euractiv.com/> (accesată la 17 martie 2010).

[48] Bogaert, Stefaan van den:

players who are being brought to Europe from abroad (mostly from Africa) and after they disappoint their agent, they are left on their own with no work and no way back home. Cf. Olukayode, Thomas: Les nouveaux esclaves du sport business. In: *Courrier International*, 30. march 2001, 543, p. 46-48. Cf. <http://www.euractiv.com/> (accessed on March 16, 2010). Similarly European Parliament (European Parliament resolution of 8 May 2008 on the White Paper on Sport (2007/2261(INI)) in alinea 104.

[38] On inequality of women in sports, cf. <http://www.ilo.org/> (accessed on 15.3.2010), further on sex discrimination: <http://www.sportlaw.ca/> (accessed on 15.3.2010) and finally on religious discrimination – boxers that are not shaved due to their Sikh belief – cf. <http://www.ecomlaw.com/> (accessed on 15.3.2010).

[39] The latter especially evaluated with the context of sporting by Blanpain, Roger: *The Legal Status of Sportsmen and Sportswomen under International, European and Belgian National and Regional Law*. The Hague : Kluwer Law International, 2003, p. 138.

[40] Parrish, Richard – Miettinen, Samuli: *The Sporting Exception in European Union Law*, p. 20-21. On the European model of sport, cf. Blanpain, Roger: *The Legal Status of Sportsmen and Sportswomen under International, European and Belgian National and Regional Law*, p. 2.

[41] Moreuil, Mathieu: *Sport and the Media in the European Framework*, p. 2-3. Available online: <http://amrc.cuc.edu.cn/> (accessed on March 16, 2010).

[42] Ibid., p. 3.

[43] Further elaborated in a binding directive no. 94/33/EC on the protection of young people at work.

[44] Parrish, Richard: The Birth of European Union Sports Law. In: *Entertainment and Sports Law Journal*, Vol.2, No. 2, Summer 2003, p. 33. Available online:

Reglementarea practică a mobilității sportivilor în Post Bosman UE. Den Haag : Kluwer Law International, 2005, p. 58-59.

[49] Cf. *ibid.*, p. 52-59. Totuși, în Republica Slovacă, sportivii din sporturile de echipă sunt considerați liber-profesioniști. Cf. Križan, Ladislav: Mal by mať profesionálny futbalista na Slovensku postavenie zamestnanca? În: *Bulletin slovenskej advokácie*, XV, 2009, s. 28-34 and Čorba, Jozef: Obchodovanie s bielym mäsom? Právne aspekty zmluvných vzťahov pri prestupoch športovcov. In: *Právo a obchodovanie : Zborník príspevkov účastníkov vedeckej konferencie doktorandov konanej 7. júna 2007 v Košiciach*. Ed. Ján Husár. Košice : UPJŠ, 2008, s. 46-56. Despre o șansă pierdută de a schimba acest fapt vezi Čorba, Jozef: Actul slovac asupra organizării și sprijinirii sportului; o șansă pierdută? În: *Jurnal de Drept Sportiv Internațional*, 2009, č. 3-4, s. 65-70.

[50] Parrish, Richard – Miettinen, Samuli: *Excepția Sportivă în Legislația Uniunii Europene*, p. 56-57, 91.

[51] Colucci, Michele: Sportul în Tratatul UE: În numele specificității și autonomiei. În: *Viitorul Dreptului Sportiv în Uniunea Europeană: Dincolo de Tratatul de Reformă și de Carta Albă a UE*, p. 30.

[52] *Ibid.*, p. 31.

[53] Blanpain, Roger: Viitorul sportului în Europa: Specificitatea Sportului: o perspectivă legală. În: *Viitorul Dreptului Sportiv în Uniunea Europeană: Dincolo de Tratatul de Reformă și Carta Albă a UE*, p. 5-6. Vezi și: Infantino, Gianni: Meca-Medina: un pas înapoi pentru modelul sportiv european și specificitatea sportului? Disponibil online: <http://www.uefa.com/pdf> (accesată la 16 martie 2010).

[54] Parrish, Richard – Miettinen, Samuli: *Excepția Sportivă în Legislația Uniunii Europene*, p. 89.

[55] *Ibid.*, p. 99, 106.

[56] Neîntind o bază pentru legislația viitoare ci mai degrabă o expresie a poziției curente

<http://www2.warwick.ac.uk/> (accessed on March 16, 2010).

[45] Parrish, Richard – Miettinen, Samuli: *The Sporting Exception in European Union Law*, p. 34-37.

[46] Cf. Siekmann, R.: The European Union and sport: is sport “special” in EU law and policy? In: *Sport en Recht: Buiten Rechten of Buiten Spel?*, p. 26.

[47] Cf. <http://www.fifa.com/> (accessed on March 17, 2010) or <http://www.euractiv.com/> (accessed on March 17, 2010).

[48] Bogaert, Stefaan van den: *Practical Regulation of the Mobility of Sportsmen in the EU Post Bosman*. Den Haag : Kluwer Law International, 2005, p. 58-59.

[49] Cf. *ibid.*, p. 52-59. Still, in Slovak Republic, the sportsmen in collective sports are considered self-employed. Cf. Križan, Ladislav: Mal by mať profesionálny futbalista na Slovensku postavenie zamestnanca? In: *Bulletin slovenskej advokácie*, XV, 2009, s. 28-34 and Čorba, Jozef: Obchodovanie s bielym mäsom? Právne aspekty zmluvných vzťahov pri prestupoch športovcov. In: *Právo a obchodovanie : Zborník príspevkov účastníkov vedeckej konferencie doktorandov konanej 7. júna 2007 v Košiciach*. Ed. Ján Husár. Košice : UPJŠ, 2008, s. 46-56. On a missed chance to change this see Čorba, Jozef: The Slovak Act on the Organization and Support of Sport; a Missed Opportunity? In: *International Sports Law Journal*, 2009, č. 3-4, s. 65-70.

[50] Parrish, Richard – Miettinen, Samuli: *The Sporting Exception in European Union Law*, p. 56-57, 91.

[51] Colucci, Michele: Sport in the EU Treaty : In the Name of Specificity and Autonomy. In: *The Future of Sports Law in the European Union : Beyond the EU Reform Treaty and the White Paper*, p. 30.

[52] *Ibid.*, p. 31.

[53] Blanpain, Roger: The Future of Sports in Europe : Specificity of Sport : A Legal

a Comisiei în ceea ce privește sportul. Ibid., p. 43.

[57] Aceasta este permisă datorită caracterului specific al competiției – cluburile nu sunt concurente pe piața relevantă. Ibid., p. 3. Citându-l pe Flynn, M. – Gilbert, R.: Analiza Ligilor Sportive Profesionale ca Societăți Mixte. În: *Jurnal Economic*, 111, 2001.

[58] Parrish, Richard – Miettinen, Samuli: *Excepția Sportivă în Legislația Uniunii Europene*, p. 2.

[59] Ibid., p. 184-186. Un alt obstacol este Regula K5 a Premier League a Asociației Engleze de Fotbal care interzice angajaților să caute alte oportunități alternative de angajare. Comisia a considerat acest lucru admisibil pentru a promova stabilitatea contractuală (p. 188).

[60] Ibid., p. 9. Cf. Siekmann, Robert: Uniunea Europeană și Sportul: este sportul “special” în legislația și politica UE?, p. 29-30.

[61] Cf. Cygan, Adam: Sunt toate sporturile speciale? Probleme legale în reglementarea cursei de Formula. În: **Revizuire a Dreptului de Afaceri European, 18, 2007, p. 1327-1352.**

[62] Colucci, Michele: Sportul în Tratatul UE: În numele specificității și autonomiei. În: *Viitorul Dreptului Sportiv în Uniunea Europeană: Dincolo de Tratatul de Reformă și de Carta Albă a UE*, p. 25.

[63] Blanpain, Roger: Viitorul Sportului în Europa: Specificitatea Dreptului: O perspectivă legală. În: *Viitorul Dreptului Sportiv în Uniunea Europeană: Dincolo de Tratatul de Reformă și de Carta Albă a UE*, p. 2.

[64] Papaloukas, Marios: *Politica, dreptul sportiv european și*, p. 2. Disponibil online: <http://papers.ssrn.com/> (accesată la 17 martie 2010).

[65] Ibid., p. 8.

[66] Parrish, Richard: Nașterea Dreptului Sportiv al Uniunii Europene. În: *Jurnal de Entertainment și Drept Sportiv*, Vol.2, No. 2, Vara 2003, p. 29. Disponibil online:

Perspective. In: *The Future of Sports Law in the European Union : Beyond the EU Reform Treaty and the White Paper*, p. 5-6.

See also: Infantino, Gianni: Meca-Medina: a step backwards for the European Sports Model and the Specificity of Sport? Available online: <http://www.uefa.com/> (accessed on March 16, 2010).

[54] Parrish, Richard – Miettinen, Samuli: *The Sporting Exception in European Union Law*, p. 89.

[55] Ibid., p. 99, 106.

[56] Being not a basis for future legislation, but rather as an expression of current position of Commission in relation to sports. Ibid., p. 43.

[57] This is allowed, because of specific character of competition – the clubs are not competitors in the relevant market. Ibid., p. 3. Quoting Flynn, M. – Gilbert, R.: The Analysis of Professional Sports Leagues as Joint Ventures. In: *Economic Journal*, 111, 2001.

[58] Parrish, Richard – Miettinen, Samuli: *The Sporting Exception in European Union Law*, p. 2.

[59] Ibid., p. 184-186. Another obstacle is the Rule K5 of the English Football Association Premier League which prohibits an employee to seek for alternative employment opportunities. The Commission considered this as admissible to promote contractual stability (p. 188).

[60] Ibid., p. 9. Cf. Siekmann, Robert: The European Union and sport: is sport “special” in EU law and policy?, p. 29-30.

[61] Cf. Cygan, Adam: Are all sports special? Legal issues in the regulation of Formula one motor racing. În: **European Business Law Review, 18, 2007, p. 1327-1352.**

[62] Colucci, Michele: Sport in the EU Treaty : In the Name of Specificity and Autonomy. In: *The Future of Sports Law in the European Union : Beyond the EU Reform Treaty and the White Paper*, p. 25.

[63] Blanpain, Roger: The Future of Sports in Europe : Specificity of Sport : A Legal

<http://www2.warwick.ac.uk/> (accesată la 17 martie 2010).

[67] Hendrickx, F.H.R.: De Webster-zaak in perspectief: een sportieve receptie van de Bosman-principes? În: *Sport en Recht: Buiten Rechte of Buiten Spel?*, p. 40.

[68] Colucci, Michele: Sportul în Tratatul UE: În numele specificității și autonomiei. În: *Viitorul Dreptului Sportiv în Uniunea Europeană: Dincolo de Tratatul de Reformă și de Carta Albă a UE*, p. 25.

Perspective. In: *The Future of Sports Law in the European Union : Beyond the EU Reform Treaty and the White Paper*, p. 2.

[64] Papaloukas, Marios: *Policy, European sports law and lex sportiva*, p. 2. Available online: <http://papers.ssrn.com/> (accessed on March 17, 2010).

[65] Ibid., p. 8.

[66] Parrish, Richard: The Birth of European Union Sports Law. In: *Entertainment and Sports Law Journal*, Vol.2, No. 2, Summer 2003, p. 29. Available online: <http://www2.warwick.ac.uk/> (accessed on March 17, 2010).

[67] Hendrickx, F.H.R.: De Webster-zaak in perspectief: een sportieve receptie van de Bosman-principes? In: *Sport en Recht: Buiten Rechte of Buiten Spel?*, p. 40.

[68] Colucci, Michele: Sport in the EU Treaty : In the Name of Specificity and Autonomy. In: *The Future of Sports Law in the European Union : Beyond the EU Reform Treaty and the White Paper*, p. 25.